जातकालंकार of गणेश दैवज्ञ with the commentary by Pt. हरभानु शुक्ल. Loose leaves edn., Mumbai, 1966 Vikramera.

22

~~209~~

Bill No. 3/07-08

27
2008-0178

Indira Gandhi National Centre for the Arts

॥ अथ सटीक-जातकालंकारः प्रारभ्यते ॥

Indira Gandhi National

DAI

KALANIDHI
Rare Book Collection
ACC No.: R-178
IGNCA Date: 25.3.08

DATA ENTERED
Date 30/8/08

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ वस्वर्णब्रह्मविद्यापरिचयचतुरंश्रीशुकंव्यासपुत्रं नत्वाचार्यंमुनीनांहरिपदकमलेप्रेमाविश्रा
मभाजाम्॥ स्विष्टेष्टंस्वेष्टदेवंश्रुतिसमधिगतंमाधवंभावयित्वा भावैरुद्धाव्यतेस्मैप्रवरमतिमुदेजातकालंकृतश्रीः॥ १ ॥
अथज्योतिर्विंत्तिलकः छंदोलंकृतिकाव्यरचनानिपुणः श्रीगणेशकविः श्रीशुकजातकानुरोधिजातका
लंकारनामकग्रंथंचिकीर्षुस्तदादौनिर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थंशिष्टाचारक्रमगतंभगवद्विभूतिभूतगुरुगणेशभारतीकर्मप्रणिपा

श्रीमंगलमूर्त्तयेनमः ॥ सानंदंप्रणिपत्यसिद्धिसदनंलंबोदरंभारतींसूर्यादिग्रहमंडलं
निजगुरुंभक्त्याहृदब्जोस्थितम् ॥ येषामंघ्रिसरोरुहस्मरणतोनानाविधाःसिद्धयःसिद्धिं
यांति लघुप्रयांतिविलयंप्रत्यूहशैलव्रजाः ॥ १ ॥

तपरंवस्तुनिर्देशात्मकंमंगलमाचरतिद्वाभ्याशार्दूलविक्रीडिताभ्यां सानंदमिति सद्भावाकलितामितिच गणेशना
म्नाग्रंथकरणकुशलेनमया तज्जातकं वृत्तस्रग्धरयाप्रव्यक्तंक्रियते स्पष्टार्थंयथास्यात्तथाविधीयतइत्यर्थः किंकृत्वा
भक्त्यातान्सिद्धिसदनंत्वानमस्कृत्य तान् किंविधान् येषामंघ्रिसरोरुहस्मरणतःनानाविधाःअनेकविधाःसिद्ध

यः कार्यसिद्धयः सिद्धिंपूर्णतांयांति प्रत्यूहशैलव्रजाः विघ्नपर्वतसमूहाः‘विघ्नोन्तरायः प्रत्यूह’इत्यमरः‘व्रजोगोष्ठा ध्ववृंदेषु’इत्यमरः लघुशीघ्रंविलयंयांतिनश्यंति‘लघुक्षिप्रमरंद्रुतम्’इत्यमरः।लघ्विवतिपदंशीघ्रतावाचकंदेहलीदीपक न्यायेनोभयत्रान्वेति तान्कान्तदाह सिद्धिसदनं सिद्धिर्लक्ष्मीः तस्याःसदनंगृहंनिवासस्थानमितियावत् श्रीनिवा सइत्यर्थः । ‘त्वंसिद्धिस्त्वंस्वधास्वाहेत्यादिलक्ष्मीस्तुत्यारंभेसिद्धिशब्दस्यलक्ष्म्यांप्रयुक्तत्वात् सिद्धिर्लक्ष्मीरिति नित्यविकल्पोर्थः कीदृशंसिद्धिसदनंसानंदंआनंदेनसहितंब्रह्मणआनंदः“आनंदंब्रह्मणोविद्वान्”इतिश्रुतेःसानंदमि तिविशेषणपदंभगवतोन्यत्रनोपपद्यते ततोन्यदार्त्तमितिश्रुत्वाब्रह्माणमित्यत्रार्त्तवोपदेशात हृदब्जेस्थितंहृदयक मलवासिनं ‘सर्वस्यचाहंहृदिसन्निविष्टः’इतिभगवद्वचनात् भक्त्याप्रीतिपूर्वकानुस्मृत्या गुरुंश्रीमच्छिवाख्यं लंबो दरंविनायकं भारतींसरस्वतीं सूर्यादिग्रहमंडलं रव्यादीनांग्रहाणांमंडलंसमूहंच प्रणिपत्यनमस्कृत्य शुकास्यग लितं शुकमुनिमुखात् भक्तिभूतंगलितं गाथोक्ति गाथानांश्लोकविधुराणांउक्तिर्व्यवहारःयस्मिन् तथाभूतं क थंव्यक्तंक्रियते यथाशुकास्यात् गलितंश्रीमद्भागवतंमहापुराणंश्रीधरस्वामिनाव्यक्तंकृतमित्यध्याहारः कथंभूतं

Indira Gandhi National Centre for the Arts

भागवतं जातकंच सद्भावाकलितं सन् प्रशस्तोभावोविष्णुभक्तिः तेनाकलितंविशिष्टं जातकपक्षे सद्भावैस्तन्वादि द्वादशभावैस्तात्पर्यैर्वाविशिष्टं पदार्थललितंपदार्थैःपरभक्त्युद्द्योतकैः श्रवणकीर्तनादिभिः ललितंरुचिरं जात कपक्षे पदार्थैः सानंदसदनादिभिर्मनोहरं योगांगलीलार्चितंयोगोभक्तियोगस्तस्यांगानि यमनियमप्राणायामप्र त्याहारध्यानधारणासमाधयः तेषांलीलाउपदेशविशेषास्ताभिरर्चितंमहितं जातकपक्षे योगांगानिग्रहभावादीनि

सद्भावाकलितंपदार्थललितंयोगांगलीलार्चितंश्रीमद्भागवतंशुकास्यगलितंयच्छ्रीधरस्वा-
मिना ॥ सुव्यक्तंक्रियतेगणेशकविनागाथोक्तितज्जातकंवृत्तस्रग्धरयाजनादिसुफलं
ज्योतिर्विदांजीवनम् ॥ २ ॥

तेषांलीलायोग्यत्वेनघटनविशे षास्ताभिरर्चितंप्रशस्तमित्यर्थः जनादिसुफलं जनादीनांमनुष्यादीनांश्रवणपठनाभ्यां सुफलं शोभनफलदं जातक पक्षे सम्यक्फलवर्णनंयस्मिन् तत् ज्योतिर्विदांजीवनंज्योतिःपरमात्मा "नारायणः परंज्योतिः इतिश्रुतेःतद्विदांब्रह्म विदां जीवनं कालक्षेपयोग्यं जातकक्षे ज्योतिर्विदांगणकानांजीविकाप्रदत्वाज्जीवनमित्यर्थः वृत्तस्रग्धरयास्र ग्धरावृत्तैरित्यर्थः जात्यभिप्रायेणैकवचनोक्तिः तस्यलक्षणं 'चत्वारोयत्रवर्णाः प्रथमम्' इत्यादि ॥ १ ॥ २ ॥

ननुश्रीधरस्वामिवद्भवतापिशुकजातकव्याख्यानेकर्तव्येग्रंथारंभोनोचितस्तत्राह यत्पूर्वमिति गणेशनामाहंश्रीमच्छिवानुज्ञया वेदशास्त्रसंपन्नाशिवनाम्नःगुरोराज्ञयातत्प्रीत्यर्थमितिभावः पूर्वंभावकालेशुकास्यगलितंछंदोरहितत्वात्फक्किकारूपंगूढतमंआतिशयेनगहनंनतुविशदं परमं सारार्थनिरूपणेनोत्कृष्टं यज्जातकं तदेवस्रग्धरावृत्तैश्चारुरुचिरंविशदंकुर्वे फक्किकारूपस्यगूढतमस्याविशदीकरणंश्लोकैरेवोचितमित्याशयः । कथंभूतोगणेशः दैवज्ञो

यत्पूर्वंपरमंशुकास्यगलितंसज्जातकंफक्किकारूपंगूढतमंतदेवविशदंकुर्वेगणेशोस्म्यहम् ॥ दै-
वज्ञःसुतरांयशःसुखमतिःश्रीहर्षदंस्रग्धरावृत्तैश्चारुनृणांशुभायनपदंश्रीमच्छिवानुज्ञया ॥२॥

ऽदृष्टवेत्ता कर्तव्यग्रंथभावितवार्तादर्शीतिगूढभावः सुतरांयशःसुखमतिःअतिशयितकीर्तिजन्यसुखेमतिर्यस्यसः प्रयोजनगर्भमिदंविशेषणं यशोऽन्यसुखार्थमितिभावः कीदृशंतत् श्रीहर्षदंश्रियंहर्षंचददातितत् शुभायनपदं शुभायनानांशुभजातकानांआनंदसिद्धिसदनादीनांपदंस्थानम् ॥ ३ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

ननुसत्कवीनांहर्षप्रदंत्वदीयंजातकं नस्यादित्याह भूयांसइति भूमौयद्यपिकाव्यगुंफेगद्यरचनायांनिजमतिरचना शालिनः निजमत्याकाव्यरचना तयाशालंतेतेभूयांसः निपुणाः संख्यावंतः कवयः संति तथापि प्रचुरपरगुणानं दलीलांभजंते प्रकृष्टपरगुणानुभवजन्यानंदलीलांउद्वहंति नोपेक्षंतइत्यर्थः 'परगुणपरमाणून्पर्वतीकृत्यानित्यं निज हृदिविकसंतः संति संतःकियंतः' इत्युक्तत्वात्कृत्यानुपरगुणानुभवजन्यप्रमोदएवतेषांलीलेतिभावः उक्तमर्थमर्थां

भूयांसःसंतिभूमौनिजमतिरचनाशालिनःकाव्यगुंफेसंख्यावंतस्तथापिप्रचुरपरगुणानंदली
लांभजंते ॥ चंचद्गांभीर्यपद्माविबुधविटपिनांजन्मसंप्राप्तिभूतोमर्यादांनस्वकीयांत्यजति
किलमहान्रत्नधामासरस्वान् ॥ ४ ॥

तरन्यासेनद्रढयति

चंचद्गांभीर्यंचपद्माचविबुधविटपीचचंचद्गांभीर्यपद्माविबुधविटपिनः चंचंतोद्योतमानाः गांभीर्यादयश्चएतेषांज न्मसंप्राप्तिभूतः आश्रयोपि रत्नधामापिरत्नगृहमपिसरस्वान् समुद्रः स्वकीयांमर्यादांस्थितिंनत्यजति तथैवकवयो पिप्रमोदेरन्निनितिभावः गांभीर्यंनिश्चलता पद्मालक्ष्मीः विबुधविटपीपारिजातः अत्ररत्नधामेतिपदंचित्यंधामशब्द

स्यनपुंसकालिंगत्वात् अत्रतत्पुरुषसमासे 'परवल्लिंगंद्वंद्वतत्पुरुषयोः' इत्यनुशासनेनरत्नधामेतिनपुंसकांतत्वस्यादंतत्वात् अतोरत्नधामाप्युदन्वानितिपाठः समीचीनः ॥ ४ ॥ अथतन्वादीनांसामान्यविशेषसंज्ञाःकथ्यंन्ते यावदध्यायंआदौतावल्लग्नादीनांदेहादिसंज्ञाः तेषांसर्वेषांभावसंज्ञांचशार्दूलविक्रीडितेनाह देहंद्रव्यपराक्रमाविति लग्नतः ल्यबूलोपेपंचमी लग्नमारभ्यक्रमेणदेहादयोद्वादशभावाः गदिताः उक्तास्तत्र लग्नंदेहोदेहभावः द्वितीयतृती

देहंद्रव्यपराक्रमौसुखसुतौशत्रुःकलत्रंमृतिर्भाग्यंराज्यपदंक्रमेणगदितालाभव्ययौलग्नतः ॥
भावाद्वादशतत्रसौख्यशरणंदेहंमतंदेहिनांतस्मादेवशुभाशुभाख्यफलजःकार्योबुधैर्निर्णयः ५॥

यौ द्रव्यपराक्रमौ द्रव्यपराक्रमभावौ चतुर्थपंचमौभावौसुखसुतौ षष्ठः शत्रुः सप्तमभावः कलत्रं अष्टमोमृतिः नवमोभाग्यं दशमंराज्यपदं एकादशद्वादशौलाभव्ययौलाभव्ययनामकौ तत्रतेषु देहिनांदेहंसौख्यशरणंसुखाश्रयंमतं अतोबुधैः ज्योतिर्विद्भिः स्वस्माद्देहादेवलग्नभावादेवशुभाशुभाख्यफलजोनिर्णयोवक्ष्यमाणप्रकारेणकार्यः॥५॥

लग्नमिति लग्नंमूर्त्यादिशब्दवाच्यमितिमुनयःऊचुरितितृतीयेनान्वयः मूर्तिःअंगतनुः उदयंवपुःकल्पमिति समाहारः उदयः वपुःकल्पमाद्यंतन्वादयोलग्नपर्यायाः इतिप्रथमभावः ततोनंतरंधनंस्वंकोशार्थाख्यंकोशश्चार्थ श्चकोशार्थौआख्यायस्यसतथा तत्तथोक्तंधनंस्वादिसंज्ञमूचुरित्यन्वयः एवमग्रेपि सहजंभ्रातृदुश्चिक्यसंज्ञंतृती

लग्नंमूर्तिस्तथांगतनुरुदयवपुःकल्पमाद्यंततःस्वंकोशार्थाख्यंकुटुंबंधनमथसहजंभ्रातृदुश्चि
क्यसंज्ञम् ॥ अंबापातालतुर्यंहिबुकगृहसुहृद्वाहनंयानसंज्ञंबंध्वाख्यंचांबुनीरंजलमथतनयं
बुद्धिविद्यात्मजाख्यम् ॥ ६ ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥

यभावः अंबापातालतुर्यंहिबुकगृहसुहृद्वाहनं यानसंज्ञं याननामकं एवंबंध्वाख्यंबंधुसंज्ञं अबुनीरंजलंएतेचतुर्थ भावस्यपर्याया इतिभावः अथतनयंबुद्धिविद्यात्मजाख्यंवाक्स्थानंपंचममित्यग्रिमेणसंबंधः स्यात् पंचमभाव स्यैतेपर्यायाः ॥ ६ ॥ ॥छ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥

जा०लं० वाक्स्थानमिति अथषष्ठंरिपुद्वेषवैरिक्षताख्यंऊचुः रिपुद्वेषवैरिक्षतनामकमित्यर्थः अथसप्तमं जामित्रमस्त- टी०
॥ ५ ॥ स्मरमदनमद्यूनकामाभिधानंऊचुः सप्तमंजामित्रास्तस्मरमदनादिनामकमित्यर्थः अथाष्टमरंध्रायुश्छिद्रयाम्यंनि-

वाक्स्थानंपंचमंस्यात्तनुजमथरिपुद्वेषवैरिक्षताख्यंषष्ठंजामित्रमस्तंस्मरमदनमद्यूनकामा
भिधानम् ॥ रंध्रायुश्छिद्रयाम्यंनिधनलयपदंचाष्टमंमृत्युरन्यद्गुर्वाख्यंधर्मसंज्ञंनवममिहशु
भंस्यात्तपोमार्गसंज्ञम् ॥ ७ ॥ ताताज्ञामानकर्मास्पदगगननभोव्योममेषूरणाख्यं मध्यंव्या
पारमूचुर्दशममथभवंचागमंप्राप्तिमायम् ॥ इत्थंप्राप्त्यांतिमाख्यंमुनयइहततोद्वादशंरिःफ
माहुर्ग्राह्यंद्धाप्रवीणैर्यदधिकममुतः संज्ञयातस्यतच्च ८ ॥

धनलयपदंमृत्युं अष्टमं रंध्रादिनामकमित्यूचुः अतोनवममिहशास्त्रेगुर्वाख्यं धर्मसंज्ञंशुभंतपोमार्गसंज्ञंऊचुः ॥ ५ ॥
॥ ७ ॥ तातेति अथतनोर्दशमंताताादिनामकमूचुरिति आज्ञामानंकर्मआस्पदंगगनं नभोव्योममेषूर

णमध्यव्यापारमूचुरितिस्फुटाव्यक्तिः अथभवंएकादशम् आगमंप्राप्तिम् आयमूचुः इत्थमुक्तं ततोद्वादशंप्रांत्यांति माख्यंप्रांत्यनामकंअंतिमंरिःफंचाहुः यदमुतः प्रोक्तात्पर्यायसमुदायात अधिकंदृश्यते तस्यतस्ययन्नामोक्तंनाम संज्ञायांपर्यायंबुद्ध्वातत्तुल्यार्थंशुद्धंग्राह्यं यथा वित्तशब्देनतुल्यार्थैधनंसहोत्थेनसहजभावोग्राह्यइति ॥ ८ ॥

आद्यंतुर्यंकलत्रंदशममिहबुधैः केंद्रमुक्तंत्रिकोणंपुत्रंधर्माख्यमुक्तंपणफरमुदितंमृत्युला भात्मजार्थम् ॥ धर्मंचापोक्लिमाख्यंव्ययरिपुसहजंकंटकाख्यंहिकेंद्रंचैतच्चातुष्टयंस्या त्रिकमिहगदितंवैरीरिःफांतकाख्यम् ॥ ९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

आद्यमिति इहशास्त्रेबुधैः आद्यंचतुर्थंसप्तमंदशमंकेंद्रमुक्तंपरतः कंटकाख्यंचतुष्टयंचस्यात चतुष्टयमेवचातुष्टयं पंचमंनवमंत्रिकोणमुक्तं मृत्युलाभात्मजार्थं अष्टममेकादशंपंचमांद्वितीयंपणफरमुक्तं नवमंद्वादशंषष्ठंसहजंआपो क्लिमसंज्ञंउदितंवैरीरिःफांतकाख्यंषष्ठद्वादशाष्टमंत्रिकमुक्तम् ॥ ९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

अथ मित्रशत्रूनेकेनशार्दूलविक्रीडितेनाह चंद्रेति चंद्रेज्यक्षितिजादयः अर्कादेः सुहृदः बुधादयः समाः अन्येवैरि
णः मताः मुनिभिरितिशेषः सूर्यस्यचंद्रेज्यक्षितिजाः सुहृदः मित्राणि बुधः समः रविबुधौचंद्रस्यमित्रेसर्वेअन्ये
समाः गुर्विंदुसूर्याः भौमस्यमित्राणिशुक्रशनीसमौ बुधः शत्रुः शुक्रसूर्यौबुधस्यमित्रेभौमगुरुशनयःसमाःचंद्रःशत्रुः

चंद्रेज्यक्षितिजारवींदुतनयौगुर्विंदुसूर्याः क्रमाच्छुक्रार्कौरविचंद्रभूमितनयाज्ञार्कासितज्ञौम
ताः॥अर्कादेःसुहृदःसमाअथबुधःशुक्रोवेहिशुक्रार्कजौभौमाचार्ययमायमः कुजगुरूपूज्यःपरे
वैरिणः ॥ १० ॥ तृतीयदशमेत्रशननवमपञ्चमेष्टांबुनीक्रमाच्चरणवृद्धितः स्मरगृहंततःपश्य
ति॥कुजः सितबुधौशशीरविबुधौसितक्ष्मासुतौगुरुर्यमशनीगुरुर्भवनपाइमेमेषतः ॥११॥

रविचंद्रभौमाः गुरोर्मित्राणि शनिः समः बुधशुक्रौशत्रू बुधशनीशुक्रस्यमित्रे कुजगुरूसमौ रविचंद्रौशत्रू सितज्ञौ
शनेर्मित्रे गुरुः समः रवींदुभौमाः शत्रवः॥ १० ॥अथदृष्टीः पृथ्वीवृत्तेनाह तृतीयेति तृतीयदशमादिषु चरणवृद्धितः

पश्यति तत्रतृतीयदशमेचरणदृष्ट्यापश्यति नवमपंचमेद्विचरणदृष्ट्यापश्यति अष्टांबुनी अष्टमचतुर्थेचरणत्रय दृष्ट्यापश्यति स्मरगृहंसप्तमं चतुश्चरणदृष्ट्यापूर्णपश्यतीत्यर्थः तृतीयदशमेशनिः नवमपंचमेगुरुः चतुर्थाष्टमेभौमः पूर्णदृष्ट्यापश्यतीति जातकांतरेतुसविशेषोज्ञेयः इमेकुजादयो मेषतः मेषमारभ्यभवनपाः राशीशाः मेषस्यकुजः वृषस्यशुक्रः मिथुनस्य बुधः कर्कस्यचंद्रःसिंहस्यरविरित्यादि ॥ ११ ॥ अध्यायंसमापयतिशालिन्याह हृद्यै

हृद्यैः पद्यैर्गुम्फितेसूरितोषेऽलंकाराख्येजातकेमंजुलेऽस्मिन् ॥ संज्ञाध्यायःश्रीगणेशेनव
र्यैर्वृत्तैर्दिग्भिः संयुतोयंप्रणीतः ॥ १२ ॥ इति जातकालंकारेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

ति श्रीगणेशेनविदुषाउत श्रीविशिष्टेन गणेशेनअलंकाराख्ये अलंकारनामके मंजुलेरुचिरेहृद्यैः पद्यैर्गुंफितेमनोहरैः श्लोकैः रचितेऽस्मिन्ग्रंथेवर्यैः श्रेष्ठैः दिग्भिः दशभिः श्लोकैः अयंआदिमः प्रथमःसंज्ञाध्यायःप्रणीतःउक्तः रचितइत्यर्थः ॥ १२ ॥ इतिश्रीगणेशदैवज्ञविरचितजात॰टीकायांहरभानुविर॰प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥छ ॥

जा०लं० अथभावाध्यायोव्याख्यायतेकविःस्वविनयंविशदयन् भावफलंवक्तुंपृथिवीवृत्तेनप्रतिजानीते शुकेति शुकानन टी०
॥ ७ ॥ सरोरुहाद्गलितं अहंतनुभावतःततःआरभ्यतत्फलंजातकफलं अधुनाब्रवीमि हेबुधाः पंडिताः अत्रवचनेममय
त्किमपि चापलंस्यात् तद्यूयंक्षमध्वम् इतिप्रार्थना किंकृत्वा ब्रवीमिअत्रभूमीतलेशुकाननसरोरुहात् शुकमुखार
विंदाद्गलितंशिष्यप्रशिष्यद्वाराप्राप्तंपरमसुदरंसकलंफलंआकलय्यविचार्यकथंभूतंफलंप्रवरदैवविदांतोषदम् उत्क

शुकाननसरोरुहाद्गलितमत्रभूमीतलेफलंपरमसुंदरंसकलमाकलय्याधुना ॥
ब्रवीमितनुभावतः प्रवरदैववित्तोषदंयदत्रममचापलंकिमपितत्क्षमध्वंबुधाः ॥ १ ॥

ष्टज्योतिर्विदामानंददम् अन्यत्रोक्तमन्यतोग्राह्यमितिन्यायेनप्रथमंग्रहभावस्पष्टतातेषांबलंचज्ञातव्यंततोभावसा
मान्यफलांतरंशुभपापमित्रग्रहदृष्टियोगादिकंभावषड्वर्गाः भावेशस्योदयास्तादिकंज्ञातव्यम् तदुक्तं पृथुयशसा ॥ ७
'योयोभावः स्वामिदृष्टोयुतोवासौम्यैर्वास्यात्तस्यतस्यास्तिवृद्धिः ॥ पापैरेवंतस्यभावस्यहानिर्निर्देष्टव्याप्रश्नतोज

न्मतोवा” तत्रविशेषोगर्गजातके “नीचस्थोरिपुगेहस्थोग्रहोभावविनाशकृत् ॥ उदासीनोग्रहोमध्येमित्रस्वर्क्षात्रि कोणगः ॥ स्वोच्चस्थश्चग्रहोप्येवंभाववृद्धिकरः स्मृतः” ॥ व्ययाष्टमषष्ठभावेषु विपरीतफलमाह उशनाचार्यः ‘सौम्याः पुष्टिंपापा विपर्ययंसंश्रिताग्रहाः कुर्युः॥ मूर्त्यादिषुनिधनांत्यारिपुभावेषुव्युत्क्रमात्फलदाः’ ॥ अन्यच्च “सौ म्यवर्गाश्रिताभावाः शुभतांप्राप्नुवंतिहि ॥ पापवर्गाधिकानेष्टास्तन्वाद्यानात्रसंशयः ॥ लग्नलग्नाधिपौस्यातांबलाधि कतरौयदि ॥ तत्फलानांप्रवृद्धिः स्याद्धीनोहानिकरः स्मृतः ॥एवंभावेषुसर्वेषुभावाभावेशयोर्बलात् ॥ ततोजनु षिवक्तव्याहानिर्वृद्धिश्चकोविदैः”इति॥ सर्वार्थचिंतामणौलग्नादिभावाद्रिपुरंध्ररिःफेपापग्रहास्तद्भवनादिनाशः ॥ सौम्यास्तुतेषूक्तफलप्रदाः स्युस्तन्वादिकानांफलमेवमाहुः ॥ १ ॥ यद्भावनाथोरिपुरंध्ररिःफेदुःस्थानपोयद्भवनास्थि तोवा ॥ तद्भावनाशंकथयंतितज्ज्ञाः शुभेक्षितेतद्भवनस्यसौख्यम् ॥ २ ॥ तत्तद्भावेत्रिकोणेवसुसुखमदनेभचास्पदेसौ म्ययुक्ते पापानांदृष्टिहीनेभवनपसहितेपापखेटैरयुक्ते ॥ भावानांपुष्टिमाहुस्त्वथचशुभकरीमन्यथात्वेप्रणाशंमि श्रांमिश्रैर्गृहेंद्रैः सकलमपितथामूर्तिभावादिकानाम्”इति ॥ १ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

अथात्रिभिः श्लोकैस्तनुभावविशेषमाह देहाधीशेवि देहाधीशः लग्नस्वामी सपापः पापग्रहेणयुक्तः व्ययरिपुमृति
गः द्वादशषष्ठाष्टमान्यतमस्थानगतश्चेत्तदाजातस्यदेहसौख्यंनस्यात् अस्ययोगस्यधनादिभावेविचार्यत्वद्योतना
यप्रथममुक्तिरितिगम्यते "यद्भावनाथोरिपुरंध्ररिःफेतद्भावनाशंकथयंतितज्ज्ञाः" इतिप्राक्लिखितत्वात् ॥ अ
न्यदाह व्ययेशोव्यये षष्ठेशः षष्ठे अष्टमाधीशोष्टमेचतत्फलस्यैवकर्त्तादेहसौख्याभावकर्तास्यात् अयमर्थो य

देहाधीशः सपापोव्ययरिपुमृतिगश्चेत्तदादेहसौख्यंनस्याज्जंतोर्निजर्क्षेव्ययरिपुमृतिपस्तत्फ
लस्यैवकर्ता ॥ मूर्तौचेत्क्रूरखेटस्तदनुतनुपतिःस्वीयवीर्येणहीनःनंनानातंकाकुलःस्याद्व्रज
तिहिमनुजोव्याधिमाधिप्रकोपम् ॥ २ ॥

वनमतेनविरुद्धा यथाबृहज्जातके "रिपुभवनपेरिपुस्थेनीरुग्वैरीसुखीकृपणः ॥ निधनपतौनिधनस्थेव्यवसायिव्या
धिवर्जितोप्युदितः" ॥ विरोधशमनाय अयमर्थोबोध्यः देहाधीशेव्ययरिपुमृतिगेसतितद्भवनपेपितत्रस्थेशुभफलं
स्यादितिनवाच्यंपूर्वोक्तयोगेसतिव्ययरिपुमृतिपः स्वभवनगतश्चेत्तत्फलस्यैवकर्तेतिवाच्यं योगानामचिंत्यफल

त्वादिति अथान्ययोगमाह मूर्त्ताविति मूर्त्तौलग्नेतनुपतिः क्रूरग्रहःक्रूरखेटः लग्नेशःस्वीयवीर्येणहीनःस्वकीयबल
हीनश्चेत्तदाजातोमनुजः नानातंकाकुलः अनेकरोगाकुलः व्याधिरोगंआधिंप्रकोपांचिंताव्याप्तत्वंव्रजास्ति प्रान्ने
ति बलत्वंपरपुंग्रहंनीचास्तन्त्वादिभिर्ज्ञेयं तदुक्तंजातकामृते "स्वोच्चंमूलत्रिकोणंस्वगृहमधिसुहृद्ग्रहकांमात्रिकया
दौदासीन्यंसमर्क्षंरिपुभमधिरिपोर्भंचनीचाभिधानम्।पूर्वंपूर्वंबलीयःपरमपरमिदंहीनसत्त्वंतदस्मात" इत्यादिवत्पद्धति

अंगाधीशः स्वगेहेबुधगुरुकाविभिःसंयुतः केंद्रगोवास्वीयेतुंगेस्वमित्रेयदिशुभभवनेवीक्षितः
सत्त्वरूपः ॥ स्यान्नूनंपुण्यशीलः सकलजनमतः सर्वसंपन्निधानं ज्ञानीमंत्रीचभूपः सुरुचि
रनयनोमानवोमानवानाम् ॥ ३ ॥

प्रकारमतेनउत्तमबलत्वंचज्ञेयम् अल्पेबलेहीनबलइतिपद्धतिवचनात् ॥२॥ अथशुभयोगानाह अंगाधीशः ल
ग्नेचेदित्येकोयोगः बुधगुरुकविभिर्युक्तोलग्नेशः केंद्रगइतिद्वितीयः स्वीये तुंगे स्वोच्चे "अजवृषभमृगांगनाकुली
राझषवणिजौचदिवाकरादितुंगाः" इत्याद्युक्तेः स्वमित्रेस्वमित्रगृहे अथवाशुभभवनेशुभगृहेशुभग्रहैः वीक्षितःल

ग्नेशइतितृतीयः एषामन्यतमयोगेजातोमानवः मानवानांमध्येभूपादिकः स्यात् भूपः भूपालः मंत्री अमात्यः सर्वसंपन्निधानं सर्वसंपदामाश्रयः ज्ञानीभूपत्वाद्युपयुक्तज्ञानवान् सत्वरूपः सत्वगुणानुरूपः अतश्चपुण्यशीलः सुकृतीसुरुचिरनयनः सुंदरनयनादिशरीरः सकलजनमतः सर्वजनमान्यः पुण्यशीलशब्देनसत्यार्जवादिद्योत्यतेतदुक्तंजातकरहस्ये "यःसात्विकस्तस्यदयास्थिरत्वंसत्यार्जवब्राह्मणदेवभक्तिः"इति ॥ ३ ॥ अथा

लग्नेक्रूरेथयातेखलखचरगृहंलग्ननाथेरवींदूक्रूरांतस्थानसंस्थावथादिनपनिशानाथयोर्द्यूनया
यी ॥ मी पुत्रस्तुपृष्ठादुदयमधिगतश्चंद्रजश्चेन्मनस्वीस्यादंधोदुष्टकर्मापरभवनरतः पूरुषः
क्षीणकायः ॥ ४ ॥

Indira Gandhi National

निष्टयोगत्रयंश्लोकेनाह क्रूरेलग्नेक्रूरग्रहराशौलग्नेशः स्थितः अयंएकोयोगः पुष्पवंतौरवींदूक्रूरयोर्ग्रहयोर्मध्यस्थौक्रूरमध्यस्थौ क्रूरमध्यस्थत्वंराश्यंशापेक्षयावाज्ञेयम् संकोचेप्रमाणाभावात् अयंद्वितीयोयोगः अथ दिनपानिशानाथयोः सूर्याचंद्रमसोः द्यूनयायीसप्तमगः भौमः बुधः पृष्ठादुदयम्आधिगतः पृष्ठोदयराशौस्थितइति

तृतीयोयोगः अत्रजातः पुरुषः मनस्वीप्रशस्तमनाइत्यर्थः अंधः दुष्टकर्मा परभवनरतः परगृहवासरतः परस्त्री रतोवास्यात् क्षीणकायः क्षीणशरीरश्च मनस्वित्वंकालगतचंद्रस्यबलत्वेबोध्यम् एवंतनुभावस्यशुभाशुभयोगाउक्ताः ननुकाचिच्छुभयोगेपिशुभफलंनोपलभ्यते तथा अशुभयोगेऽशुभफलमिति तत्रकोविशेषइतिचेत्सत्यं क्रूरग्रहदृष्टयुतत्वादियोगेन अयंभावः शुभयोगकारकग्रहोपरिक्रूरदृष्टौसत्यांविनिश्चयप्राप्तंफलंनोपलभ्यते

कोशाधीशःस्वराशौसुरगुरुसहितःसर्वसंपत्प्रदःस्यात्केंद्रेवाथत्रिकेचेद्भवतिहिमनुजःक्लेश
भाग्द्रव्यहीनः ॥ स्वांत्याधीशौत्रिकस्थौकवितनुपयुतौस्यात्तदानेत्रहीनश्चंद्रःपापेनयु
क्तोधनभवनगतःशुक्रयुङ्नेत्रहीनः ॥ ८ ॥

अशुभयोगकर्तारिग्रहोपरिशुभदृष्ट्या शुभंनोपलभ्यते ताजिककारैरित्थशालस्यदृष्टिप्रयुतमणऊंयोगेन भजंतंकृतमुक्तंबृहज्जातककारेण “नशुभाउदितायोगायथाभवंतिशुभेक्षिताः” इत्युक्तम् इतितनुभावः ॥ ४ ॥ अथ धनभावफलं श्लोकद्वयेनब्रुवन् प्रथमधनयोगचतुष्टयमाह कोशाधीशइति कोशाधीशोधनेशः गुरुयुतः स्व

 राशौस्वेभावेकेंद्रेवाचेत्तदाजातस्यसर्वसंपत्प्रदः स्यात् अथानंतरमन्ययोगउच्यते इत्यर्थः गुरुयुतोधनाधीशः
 लग्नात्त्रिकेषुषष्ठाष्टमद्वादशेषुअन्यतमेचेज्जातोमनुजःक्लेशभाक्द्रव्यहीनश्चस्यात् सगुरुः धनाधीशः षष्ठेचेदयंयोगः
विफलांशीथिलोज्ञेयः तंप्रतिचाल्पधनयोगसद्भावात् धनाधीशस्यशुभत्वेमध्यधनयोगसद्भावात् तदुक्तंबृहज्जातके
"लग्नादतीववसुमान्वसुमाञ्छशांकात्सौम्यग्रहैरुपचयोपगतैः समस्तैः॥ द्वाभ्यांसमोल्पवसुमांश्चतदूनतायामन्येष्व

शुक्रःसेंदुस्त्रिकस्थोजनुषिनिशिनरः प्राप्नुयादंधकत्वंजन्मांधः सार्कशुक्रस्तनुभवनपतिः
स्यात्तदानींमनुष्यः ॥ एवंतातानुजांबासुतनिजगृहिणीस्थाननाथाःस्थिताश्चेदादेश्यंतत्र
तेषांप्रवरमतियुतैरंधकत्वंतदानीम् ॥ ६ ॥

सत्स्वपि फलेष्विदमुत्कटेन" ॥ अथा
न्ययोगः स्वांत्याधीशौद्वितीयद्वादशाधीशौशुक्रलग्नेशयुक्तौचेत्तदाजातः नेत्रहीनःअंधःस्यात् अथान्ययोगः
शुक्रपापाभ्यांयुक्तश्चंद्रोधनस्थश्चेत्तदाजातोनेत्रहीनइति ॥ ५ ॥ अन्ययोगत्रयं तत्रद्वितीययोगस्यतातादिष्वति
देशंचाह जनुषिजन्मसमयेसेंदुःसचंद्रःशुक्रस्त्रिकस्थः षष्ठाष्टमद्वादशेषु अन्यतमेचेत्तदाजातोमनुजः निशिअंधक

त्वंप्राप्नुयात् सार्कशुक्रः सूर्यशुक्रयुतः तनुभवनपतिः लग्नेशः त्रिकस्थइत्यनुषंगः तदानींजातोमनुजः जन्मांधः जन्मनैवांधः स्यादिति तातादीनांस्थाननाथाः एवंपूर्वोक्तप्रकारेण सार्केंदुशुक्रास्त्रिकस्थाश्चेत्तदानीं तेषांतातादीनां अंधकत्वं प्रवरमतियुतैरादेश्यंवक्तव्यम् तत्रतातः पिता अनुजः कनिष्ठभ्राता अंबामाता निजगृहिणीभार्या प्रव रमतिशब्देन तातादीनांजन्मन्यपि अंधयोगज्ञानत्वंसूच्यते इतिधनभावः ॥ ६ ॥ अथभ्रातृसंभवतत्सुखादियो

भ्रातृस्थानेशभौमौव्ययरिपुनिधनस्थानगौबंधुहीनः स्वक्षेत्रेसौम्यदृष्टेसहजभवनपेमानवः स्याच्चतद्वान् ॥ केंद्रस्थेबंधुसौख्यंशुभविहगयुतेस्याददभ्रंनराणांपापैश्चेदन्यथैतत्तदनुनि जधियाज्ञेयमित्थंसमस्तम् ॥ ७ ॥

गानाह भ्रातृस्थानेशभौमौ तृतीया धिपतिभौमौ व्ययरिपुनिधनस्थानगौ १२।६।८त्रिकस्थौयदितदाजातः बंधुहीनःसामान्यशब्दनिर्देशेनसहोदर बंधवोविवक्षितास्तैरहितइत्यर्थः सहजभवनपेसहजाधिपे स्वक्षेत्रेस्वगृहे सौम्यदृष्टेशुभग्रहदृष्टे सति मानवःतद्वान्बं धुमान्स्यात सहजाधिपेशुभग्रहयुतेकेंद्रस्थे अदभ्रंबहुबंधुसौख्यंस्यात् केंद्रस्थेसहजभवनपेपापग्रहैर्युतेचेदन्यथा

बंधुसौख्यंनस्यात् युतेदृष्टेइत्युपलक्षणम् इत्थम् अमुनाप्रकारेण बुद्धिमद्भिर्निजधियास्वबुद्ध्यासमस्तं भावफलं तदनुयोगविचारानंतरंज्ञेयम् अयमर्थः योगेसत्यपियोगकर्तृषुभूयसीपापदृष्टिः पापयोगः योगकर्तॄणांनीचास्त तोयोगेप्रागुक्तंलक्षणंनस्यात इतितृतीयोभावः ॥ ७ ॥ अथचतुर्थभावफलंवदन्योगचतुष्टयमाह पातालेशश्चतु

पातालेशःस्वराशौशुभखचरयुतोभाग्यनाथेनयुक्तःसामंतः स्यात्ततश्चेत्सुरपतिगुरुणावा हनेशस्तनुस्थः ॥ संदृष्टोराजपूज्यस्तदनुचहिबुकाधीश्वरोलाभसंस्थोयानंपश्यन्नराणांनि वहमभिमतंवाहनानांप्रदत्ते ॥ ८ ॥

र्थेशः स्वराशौशुभखचरयुतः शुभग्रहयुक्तः सन् भाग्यपेनभाग्यस्वामिनायुक्तश्चेज्जातः सामंतःस्यात् मांडलिकः स्यात् ततोयोगानंतरंलग्नस्थः वाहनेशोगुरुणापूर्णदृष्ट्याद्दृष्टश्चेत्तदाजातः राजपूज्यः राजकृतसन्मानभाजनंस्यात तदनुगुरुदृष्टः सुखेशः लाभगश्चेत् यद्वा गुरुदृष्टः सुखेशः यानंपश्यन्भवति तदा वाहनानांनिवहंसमूहंनराणाम् अ

भिमतंप्रदत्ते इदंयोगद्वयं वाशब्दप्रयोजकोपिज्ञेयम् अन्ययोगलाभाच्चतुर्थदृष्टिविरहात् योगप्रभावप्रसंगात् ॥ ८॥
अथगृहप्राप्त्यादियोगानाह लग्नेशसहितश्चतुर्थभावनाथः स्वक्षेत्रेचतुर्थभवनेचेत्तदाजातस्यअकस्मादयत्नतो
गृहाप्तिः गृहलाभः स्यात् तथासुहृद्भिर्हितकारकैर्जनैः सौहार्दंप्रीतिः सुहृज्जनयुक्तं गृहादिस्यादित्यर्थः तनुपतियु

स्वक्षेत्रेतुर्यनाथस्तनुपतिसहितःस्यादकस्माद्गृहाप्तिः सौहार्दंवासुहृद्भिस्तदितरगृहगश्चेद्गृ
हालभ्ययोगः ॥ यावंतःपापखेटाधनदशमगृहप्रांत्यपैश्चेत्रिकस्थायुक्तास्तावत्प्रमाणा
ज्वलनवशगताःक्लेशदाःस्युर्गृहानुः ॥ ९ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

क्तः चतुर्थनाथः तदितरगृहगः चतुर्थभवनादन्यभवनस्थश्चेत्तदागृहालभ्ययोगः गृहप्राप्त्यभावःयावंतःक्रूरग्रहाः
द्वितीयदशमचतुर्थद्वादशनाथैःसहिताः त्रिकस्थाः तावंतोगृहाःजातस्यनुःनरस्यवह्निवशगतादग्धाः अतएवक्लेश
दाःस्युः अत्रधनेशादीनांचतुर्णांसमुदितानामेकयोगोनविवक्षितः त्रिकभवनेयोवाप्रांत्यसद्भावेसावकाशत्वात् ९ ॥

अथवाहनाविरामयोगौतच्छांतिकरणंचाह : क्रूराइत्यनुषंगःयावंतःवाहनस्थाःशुभाविहगदशांगोचरानोभवेयुः शुभग्रहदृष्टानस्युःतावंतः नृणांपरमगुणवतांप्रकृष्टगुणयुक्तानांवाहनानां विरामाः विनाशाःस्युः अथद्वादशाष्टम

यावंतोवाहनस्थाः शुभाविहगदृशांगोचरानोभवेयुस्तावंतोवाविरामाः परमगुणवतांवाहनानांनृणांस्युः ॥ क्रूराःपश्यंतियानंव्ययनिधनगताश्चेत्तदातद्वदेवप्राज्ञैरादेश्यमेषांखलु शुभकरणंशांतिकंवाहनानाम्॥१०॥विद्यास्थानाधिपोवाबुधगुरुसहितश्चेत्त्रिकेवर्तमानोविद्याहीनोनरः स्यादथनवमनिजक्षेत्रकेंद्रेषुतद्वान् ॥ बालत्वंवृद्धतावायदिगगनसदांजन्मकालेतदास्यात्प्रज्ञामांद्यंनराणामथयदिविहगः स्वर्क्षगोदोषहृत्स्यात् ॥ ११ ॥

गताःक्रूराः यावंतइत्यनुषंगश्चतुर्थंपश्यंतिचेत्तदापंडितैस्तद्वदेवदृष्टक्रूरग्रहे संख्याप्रायेस्ववाहनानांविरामाःस्युरित्यर्थः तत्रवाहनानांशुभकरणंशांतिकंप्राज्ञैः आदेश्यंविधेयमितिशेषः इतिचतुर्थभावः ॥ १० ॥ अथपंचमभावफलं निरुपायेनविद्याबुद्धियोगानाह विद्यास्थानाधिपः पंचमेशः केवलो वाबुधगुरुसहितोवा त्रिकेवर्तमानश्चे

त्तदाजातोविद्याहीनः त्रिकस्थेपंचमेशे बुधगुरुयोगेविद्याद्यनुकूलोनास्तीतिवाशब्देनद्योतितम् अथपंचमेशः पंचमनवनकेंद्रेषुस्थितश्चेत्तदाजातः विद्यावान् बुधगुरुयोगेविद्यावत्त्वंकिमुतवक्तव्यमितिगम्यते अथजन्मकाले प्रज्ञायोगकर्तॄणांगगनसदांग्रहाणांबालत्वंवृद्धतावायदितदाजातानांप्रज्ञामांद्यंअल्पबुद्धिः स्यात् यदिबालोवृद्धो

वाक्स्थानेशोगुरुर्वाव्ययारिपुविलयस्थानगोवाग्विहीनश्चैवंपित्रादिकानांपतयइहयुतामूकतास्याद्व्रताभ्याम् ॥ वागीशात्पंचमेशस्त्रिकभगवनगतः पुत्रधर्मांगनाथारंध्रेद्रेष्यांतिमस्थायदिजनुषिनृणामात्मजानामभावः ॥ १२ ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

वाग्रहः स्वक्षेत्रगः तदादोषहृत् प्रज्ञामांद्यत्वप्रयोजकदोषंदूरीकुर्यादित्यर्थः ॥ ११ ॥ अथमूकत्वसंतानाभावयोगानाह वाक्स्थानेशःपंचमेशोगुरुर्वाव्ययारिपुविलयस्थानगस्त्रिकस्थश्चेत्तदावाग्विहीनः मूकः स्यात् अथापित्रादिमूकतायोगमाह एवंप्रकारेणपित्रादिभावानांदशमभावादिराशीनांपतयस्ताभ्यांपंचमेशगुरुभ्यांयुताः त्रिकेतिष्ठंतिचेत्तदातातादीनांमूकत्वंस्यात् आदिशब्दात् अनुजादयोज्ञेयाः

 अथजन्मनि जीवात् जीवाधिष्ठितराशेः पंचमेशः त्रिकस्थः पुत्रधर्मांगनाथाः पंचमनवमलग्नेशाः जन्मलग्नात्त्रिक
 स्थाःयदितदापुत्राणामभावोवाच्यः ॥ १२॥ अथसंतानयोगमाह ते पुत्रधर्मांगनाथाः शुभखगसहिताश्चेत्तदासं
तानोत्पत्तौकिंचित्कालंविलंबः स्यात् शुभग्रहदशांतर्दशाबलापेक्षयाविलंबइतिभावः अथकर्कराशौपंचमभावेचं
द्रश्चेत्तदाकन्याप्रजावान् अथवाप्रमिततनयवान्स्वल्पापत्यः स्यात् अथदेवेंद्रपूज्यात्जीवात्पंचमस्थः क्रूरश्चेत्

किंचित्कालंविलंबः शुभखगसहितास्तेथकर्केसुतर्क्षेचंद्रेकन्याप्रजावान्प्रमिततनयवांश्चाथ
देवेंद्रपूज्यात् ॥ क्रूरश्चेत्पंचमस्थः सुतभवनगतः स्यात्तदापत्यहीनश्छायापुत्रः स्वगेहा
द्यदिभवतिसुतेसुनुरेकस्तदानीम् ॥ १३ ॥

जीवोपिलग्नात्पंचमगस्तदापत्यहीनः संतानरहितः स्यात् यदिस्वगेहात्स्वराशितःपंचमेछायापुत्रःशनिश्चेत्तदाए
कपुत्रः स्यात् अत्रसंपूर्णदृष्ट्याशुभकृत्तस्यशनेःस्वराशेःपुत्रभवनेदृष्ट्यानेकपुत्रयोगस्तदारविभौमयोःस्वगृहात्पंचम
स्थयोरेकपुत्रत्वंकिमुतवक्तव्यमितिगूढोभिप्रायः ॥ १३ ॥

अथअन्ययोगानाह नंदनेपंचमभावेकुंभेछायासूनुरित्यनुषंगः यदितदापंचपुत्राः स्युः मकरेआत्मजाःतिस्रः मकरस्यस्त्रीराशित्वादितिभावः भौमेमकरेचेदित्यनुषंगः सुतानांत्रयंस्यात् अथरौहिणेयः बुधः पंचमे सुतादायकः कन्याप्रदः इत्थंशुक्रश्चंद्रोपिपंचमेसुतादायकःएवंकेवलेनग्रहयोगरहितेनपंचमस्थेनगुरुणापंचपुत्राः स्युः पंचमे मे

कुंभेचेत्पंचपुत्रास्तदनुचमकरेनंदनेप्यात्मजाःस्युस्तिस्रोभौमः सुतानांत्रितयमथसुतादा
यकोरौहिणेयः ॥ इत्थंकाव्यः शशांकोजनुषिजगुरुणाकेवलेनैवपुत्राः पंचस्युःकेतुराह्वोः
क्रियवृषभवनेकर्कटेनोविलंबः ॥ १४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

षेवृषेकर्केवा केतुराह्वोरेकतरेसति नोविलंबः संतानोत्पत्तौ प्रतिबंधोनभवतीत्यर्थः नोविलंबइत्यनेनसूचितं मकरकुंभातिरिक्तराशौपंचमेशनौ मकरमंतरेणतत्रस्थेभौमे क्रियादिराशीन्विहायपंचमेराहौवाकेतौ संततेर्विलंबएवेति ॥ १४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

ननुकातिवर्षाणिविलंबइत्याह पापग्रहोजीवोवाचतुर्थस्थः पंचमेष्टमेवाचंद्रः भवति तर्हि खगुणमितसमातुल्यः त्रिं
शद्वर्षमितप्रबंधःसंततेरित्यनुषंगः प्रकृष्टोबंधः शुभग्रहदृष्ट्याावियुक्ताः यावंतः पंचमस्थाःक्रूरग्रहाःस्युः 'बलाधीन

पापोवावासवेज्यःसुखभवनगतः पंचमेवाष्टमेवाशीतांशुः संततेःस्यात्खगुणमितसमातुल्य
एवप्रबंधः ॥ यावंतः पापखेटास्तनयगृहगताःसौम्यदृष्ट्याावियुक्तास्तावद्वर्षप्रमाणोानियत
मिहभवेत्संततेर्वाविलंबः ॥ १५ ॥ तत्प्राप्तिर्धर्ममूलातदनुबुधकवीशंकरस्याभिषेकाच्चंद्र
श्चेत्तद्वदेवात्रिदिवपतिगुरुर्मंत्रयंत्रौषधीनाम् ॥ सिद्ध्यामंदारसूर्यायदिशिखितमसीतत्रवंशेश
पूजाकार्याम्नायोक्तरीत्याबुधगुरुनवपाः क्षिप्रमेवात्रसिद्धिः ॥ १६ ॥

फलाः खगाः' इत्युक्तप्रकारः स्थानदिगादिबलरूपकैः किंतदितिध्येयंतावद्वर्षप्रमाणः संततेर्निश्चयेनविलंबः
स्यादित्यर्थः ॥ १५ ॥ अथप्रतिबंधकभंजकंसंतानोपायमाह तत्प्राप्तिः संततिप्राप्तिः धर्ममूला श्रुतिस्मृतिवि
धिगतोधर्मः मूलं हेतुर्यस्याः सा तथा आदित्यसप्तमीव्रतशंकराराधनसंतानगोपालमंत्रजपहारिवंशश्रवणादि

विहितधर्ममूलेतिभावः अत्रविशेषः तदनुतत्पश्चाद्बुधकवी विलंबप्रयोजकौचेत् शंकरस्याभिषेकाद्रुद्राध्यायो क्तमंत्रकरणक भिषेकात्तत्शान्तिरित्यनुषंगः चंद्रश्चवत्पूर्ववज्ज्ञेयम् गुरुश्च तथा तदामंत्रयंत्रै [illegible]नांसिद्ध्या सिद्धि शब्दोयंत्रादिभिः प्रत्येकंसंबध्यते यंत्रसिद्ध्याओषधिसिद्ध्येति यंत्राचरणेनयंत्रग्रंथोक्तामंत्राः संतानगोपा लमृत्युंजयादयः ओषध्यः लक्ष्मणाद्यास्तासांसिद्धिः विधिवदनुष्ठानसाध्यफलेत्यर्थः शनिभौमसूर्यराहूणांम

षष्ठेशेपापयुक्तेतनुनिधनगतेनुःशरीरेव्रणाः स्युश्चादेश्यंतज्जनित्रीजनकसुतवधूबंधुमित्रा
दिकानाम् ॥ इत्थंतत्स्थानगामीशिरसिदिनमणिश्चाननेशीतभानुःकंठेभूमीतनूजोत्हृदिश
शितनयोवाक्पतिर्नाभिमूले ॥ १७

ध्येकस्यचित्प्रतिबंधकत्वे तत्र वंशेशपूजाकुलदेवतापूजनम् आम्नायोक्तरीत्याकार्या आम्नायशब्दः वेदस्मृति पुराणाद्युपलक्षणः तत्रापिविशेषः बुधगुरुनवमस्थानपाः प्रतिबंधकाश्चेदुमानुष्ठानात् शीघ्रमेवसिद्धिः स्यादिति इतिपंचमभावः ॥ १६ ॥ अथारिपुभावफलं वक्तुकामस्तावद्व्रणरोगानाह पापग्रहयुतेषष्ठेशेलग्नाष्टमगतेसति नुः

मनुजस्यशरीरेव्रणाः स्युः इत्थमुक्तप्रकारेणजनित्र्यादिभावानामीशेपापयुक्तेतनुनिधनगतेतेषांव्रणाःस्युः इत्या
देश्यंवक्तव्यम् अंगविशेषव्रणानाहतत्स्थानगामी तनुनिधनगतः षष्ठेशोदिनमणिः सूर्यश्चेत्ताशिरासिव्रणः चंद्रश्चे
न्मुखे भौमश्चेत्कंठे बुधश्चेद्धृदये वाक्पतिश्चेन्नाभिमूले व्रणाः स्युः ॥ १७ ॥ शुक्रश्चेन्नेत्रमूले पृष्ठेचशनिश्चेत्पदेचर

नेत्रेपृष्ठेचशुक्रोदिनकरतनयः स्यात्पदेचाधरेचेत्केतुर्वासैंहिकेयस्तदनुतनुपतिर्भौमवि
त्क्षेत्रसंस्थः ॥ आभ्यामालोकितःसन्भवतिहिकातिचित्स्थानगोवातदानींनेत्ररोगीनरः
स्यात्प्रवरमतियुतैर्होरिकैर्ज्ञेयमेवम् ॥ १८ ॥

णेराहुः केतुर्वाअधरेव्रणाः स्युः इत्यग्रिमश्लोकेनान्वयःअथनेत्रव्याधियोगः तदनुभौमबुधराशिस्थोलग्नेशःभौम
बुधदृष्टःक्वतिचित्स्थानगोपिवायत्रकुत्रवास्यात्तदानींजातःनेत्ररोगीस्यात् प्रवरमतियुतैर्होरिकैरेवंज्ञेयम् ॥ १८ ॥

अथान्ययोगः षष्ठभावाधिपेलग्नस्थे जातः शत्रुहंतास्यात् धनस्थेषष्ठेशे पुत्रात्तार्थः पुत्रेणात्तः गृहीतः अर्थोधनं यस्य स पुत्रहृतधनइत्यर्थः अतिदुष्टश्चस्यात् सहजभवनगेग्रामस्यदुःखकरः नाभौरोगीचस्यात् लग्नाष्टमपतीष

षष्ठेशेलग्नयातेभवतिहिमनुजोवैरिहंताधनस्थेपुत्रात्तार्थोतिदुष्टः सहजभवनगेग्रामदुःखा करःस्यात् ॥ नाभिस्थानेचरोगीतनुनिधनपतीशत्रुभावस्थितौनानेत्रेवामेतरेस्यादसुर कुलगुरुःसूर्यजस्त्वंघ्रिरोगी ॥१९॥ दंतेदंतच्छदेवाकुमुदपतिरिपुःसंस्थितःषष्ठभावेकेतुर्वा लग्ननाथःकुजबुधभवनेसंस्थितःक्वापिदृष्टः॥स्वेनप्रत्यर्थिनावाभवतिजनुषिचेदासनार्धेसरो गस्तौभूमीसूर्यपुत्रौयदिरिपुगृहगौतद्भवःस्याद्गदोनुः॥२०॥

षष्ठस्थौ नापुरुषः नेत्ररोगीस्यात् अग्रे व मेतरशब्दोपादानात् अत्रवामइतिगम्यते शुक्रः षष्ठेष्टमेइतरे दक्षिणनेत्ररोगी शनिःषष्ठेऽष्टमेचरणेरोगीस्यात॥१९॥ अथान्ययोगः राहुकेतूशत्रुभावेचेद्दंतेदन्तच्छदेओष्ठेवारोगीस्यात् भौमबुधराशिस्थितोलग्नेशः स्वेनस्वशत्रुणा

पूर्णदृष्टः यत्रकुत्रापिस्यात्तदा आसनाद्धेंगुदसमीपेव।रोगीस्यात् यदितौभूमिसूर्यपुत्रौरिपुगृहगौ षष्ठभावसंस्थौ चेत्तदातद्भवः नुःपुरुषस्यगदोरोगः स्यात् भूमिपुत्रेरुधिराविकारः शनावितराविकारः स्यादित्यर्थः ॥ २० ॥ तथाप्रालेयांशौचंद्रे खलखगसहितेपापग्रहयुक्ते शत्रुभावस्थेसति रोगवान्स्यात् क्रूरैर्निष्पीडिते शनिप्रभृतिभिः

प्रालेयांशौरिपुस्थेखलखगसहितेमानवोरोगवान्स्यात्क्रूरैर्निष्पीडितश्चेत्तनुसदनगतःशीत
रश्मिस्तदानीम् ॥ क्रूरेकेंद्रालयस्थेयदिशुभविहगैर्नेक्षितेरोगवान्स्यात्तस्मिन्काव्यालय
स्थेकुजगुरुकाविभिर्नेक्षितेतद्वदेव ॥ २१ ॥ ॥छ॥ ॥ छ ॥

क्रूरग्रहैः योगेनदृष्टयावापीडिते तनुसदनगतेलग्नगे तस्मिन् शीतकरेचंद्रे तद्वान्रोगीस्यात् शुभग्रहदृष्टिरहितः केंद्रगः क्रूरश्चेद्रोगवान्स्यात् तस्मिनक्रूरेशुक्रराशिसंस्थेकुजशुक्रगुरुभिर्नदृष्टेतद्वदेवरोगवानेवस्यात् अत्रयद्यपिविशेषोनोक्तस्तथापियोगकर्तृगृहस्वामिककफवातपित्तादिकोपजन्योविशेषरोगोज्ञेयः ॥ २१ ॥ ॥

षष्ठेशे पुंराशिलग्नेस्वोच्चेवापापग्रहैर्दृष्टेसति नराणांजातानां अंगेशरीरेअरिजनवशतः शत्रुजनकारितः गूढरूपः प्रच्छन्नः गदोरोगः स्यात् अत्रग्रहतुंगराशीनां प्रायः स्त्रीराशित्वात् पुंलग्ने वाशब्दप्रयोगोज्ञायते षष्ठेशोराहुयुक्तः

पुंलग्नेस्वीयतुंगेरिपुभवनपतौवीक्षितेसन्नभोगैरंगेनूनंनराणामरिजनवशतः स्याद्गदोगूढरूपः ॥ रिःफस्थानेस्थितेचेदरिसदनपतौसिंहिकापुत्रयुक्तेकिंवासत्ताश्वयुक्तेपरगृहवसति नीचवृत्तिर्नरःस्यात् ॥ २२ ॥ यावंतोवाविहंगामदनसदनगाश्चेन्निजाधीशदृष्टास्तावंतोनि विवाहास्त्वथसुमतिमताज्ञेयमित्थंकुटुंबे ॥ कार्योहोरागमज्ञैरधिकबलवतांखेचराणांहियो गादादेश्यंतत्रवीर्यंरविविधुकुभुवामंगदिक्शैलसंख्यम् ॥ २३ ॥

यद्वासूर्ययुक्तः द्वादशेवास्थितः तदाजातः नरः परगृहवासीनीचवृत्तिश्चस्यात ॥ २२ ॥ अथसप्तमभावफलं निरूपयिष्यन् विवाहयोगानाह यावंतोग्रहाः सप्तमस्थाः सप्तमेशेनदृष्टाः तावंतोविवाहाः नुः पुरुषस्य ज्ञेयाः सुमतिमता जन्मलग्नाभिज्ञेनदैवज्ञेनएवमुक्तप्रकारेणकुटुंबेजनकभ्रात्रादौज्ञेयं होरागमज्ञैर्जातकशास्त्रविद्भिरधिकब-

लवतांग्रहाणामेवयोगाद्विचारः कार्यः तत्राधिकबलंरविविधुकुभुवांसूर्यचंद्रभौमानाम् अंगदिक्छैलसंख्यमादेश्यं सूर्यस्यषड्रूपाणि चंद्रस्यदशरूपाणि भौमस्यसप्तरूपाणि अन्येषांषड्रूपाण्येव अंगरूपाधिकोबलीति पद्धति वचनात् ॥२३॥ गृहिणीकारकाः सप्तमभावे शुभग्रहाः "शुक्रेंदुजीवशशिजैः सकलैस्त्रिभिर्वाद्वाभ्यांकलत्रभवने चतथैककेन। एषांगृहेपिचगणेपिविलोकितेवासंतिस्त्रियोमदनभावपतिस्वभावाः" इतिकल्याणवर्मवचनात् एतेकें-

केंद्रस्थावात्रिकोणेयदिखलुगृहिणीकारकाख्यानभोगाः कामार्थेशौनिजर्क्षपरिणयनविधिः स्यात्तदानींनुरेकः॥ जायाधीशः कुटुंबाधिपतिरपियुतश्चेत्त्रिकेगर्हिताख्यैर्यावद्भिः शुक्रयुक्तो नियतमिहभवेत्तावतीनांविरामः॥ २४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

द्रस्थाःवात्रिकोणेस्युः तथासप्तमद्वितीयपती स्वभवेनस्यातांतदाजातस्यनुः पुरुषस्यपरिणयनविधिः विवाह एकः स्यात्सप्तमभावाधीशः द्वितीयाधिपोवाशुक्रयुक्तः यावद्भिः क्रूरग्रहैर्दृष्टः सहितः त्रिकेस्यात् तावतीनांस्त्रीणां विरामोनाशः स्यात् ॥ २४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

अथगर्भाभावयोगानाह सप्तसप्तौसूर्ये लग्नस्थे शनौसप्तमस्थेएकोयोगः अथसूर्यशनीसप्तमे गुरुदृष्टिरहितश्चंद्रोद शमेइतिद्वितीयोयोगःअत्रनारीनोप्रसूते द्रेष्प्येशःशत्रुभवनस्वामी तथामित्रमंदौरविशनीचाद्विषिषष्ठेबुधेनदृष्टः सि

लग्नस्थेसप्तसप्तौदिनमणितनयेकामगेचार्कमंदौद्यूनेचंद्रेनभःस्थेनचयदिगुरुणालोकितेनो प्रसूते ॥ द्रेष्प्येशेमित्रमंदौद्विषिसितकिरणेऽस्तेबुधेनेक्षितेनोसूतेद्रेष्प्येजलर्क्षेयदिकुजरवि जौगर्भिणीस्यान्ननारी॥२५॥रंध्रस्थानास्थितावास्थिरभवनगताःशुक्रवागीशसौम्याःकृच्छ्रा णांकर्मणांनाभवतिहिनियतंकारकःस्तब्धभावः॥बाल्येदुःखीनरःस्यान्निधनगृहपतौलाभ यातेसुखीस्यात्पश्चात्पापेल्पमायुःशुभखगसहितेदीर्घमायुर्नराणाम्॥२६॥तत्किरणश्चंद्रोस्तेसप्तमे

अयंतृतीयोयोगःअत्रनारी नो प्रसूते कुजशनीषष्ठेचतुर्थेयदितदाजातस्यनारीगर्भिणीनस्यादितिचतुर्थोयोगःइतिस प्तमभावः२५अथाष्टमभावःकष्टकर्मकरादियोगमाह शुक्रगुरुबुधाःअष्टमस्थाःस्थिरराशिगताःवा तदाजातःनापुरु

षः नियतंनियमेनकष्टकर्मणांकर्तास्यात् स्तब्धभावः कठिनचित्तश्चस्यात् अष्टमभावेशेलाभगेबाल्येबाल्यावस्था
यांदुःखी पश्चात्सुखीस्यात् लाभगेष्टमेशेपापे अल्पायुःस्यात् तस्मिन्नेवशुभग्रहयुक्तेजातानां दीर्घमायुःस्यात्
॥२६॥ आयुर्गृहेशःअष्टमपतिः क्रूरयुक्तःषष्ठद्वादशगतःतदाल्पमायुःकुर्यात् अष्टमपतिः लग्नेशयुक्तः आरिप्रांत्य

कुर्यादायुर्गृहेशःखलखगयुगरिप्रांत्यसंस्थोल्पमायुश्चेल्लग्नाधीशयुक्तोनिधनभवनपःस्वल्प
मायुःप्रदत्ते ॥ रंध्रस्थोवाचिरायुस्तदनुरविभवस्तत्रतद्वल्लयेशः कोशस्थानस्थितश्चेज्ज
नुषिहिमनुजोवैरियुक्तस्करःस्यात् ॥ २७ ॥ ॥ ७ ॥

संस्थः इत्यनुषंगः तदास्वल्पमायुः प्रदत्ते अष्टमेशः रंध्रस्थोवाचिरायुः प्रदत्ते अष्टमेशः तदनुरविभवोवा तत्राष्टमे
तद्वत्चिरायुः प्रदत्ते लयेशः अष्टमेशः कोशस्थानस्थितः द्वितीयेस्थितश्चेत्तदातस्करोवैरियुक्तश्चस्यात्॥२७॥

प्रसूतौजन्मसमयेआयुर्देहाधिनाथौ अष्टमलग्नपती हीनवीर्यौ अष्टमषष्ठगतौ तदासंग्रामेकीर्तिशेषंप्राप्नोतिसंग्रामा भिमुखोयुद्धंविहायपंचत्वंप्राप्नोतीत्यर्थः तावेवायुर्देहाधिनाथौसबलौचेद्विजयीभवति चतुर्थेशः शुक्रेणयुतश्चेत

आयुर्देहाधिनाथौनिधनरिपुगतौहीनवीर्यौप्रसूतौसंग्रामेकीर्तिशेषंव्रजतिबलयुतौतौतदात ज्जयातिम् ॥ शुक्रेणांदोलिकायास्तनुपविधियुतोवाहनस्थाननाथोमूर्तौदंतावलेंद्रैरथगुरु सहितः स्याज्जयोवाजिवाहैः ॥ २८ ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

आंदोलिकायाः शिबिकायाः जयः शिबिकारूढोजयतीत्यर्थः चतुर्थेशः लग्नेशेनचंद्रेणचयुतः मूर्तौलग्नस्थितश्चे त्तदादंतावलेंद्रैः महागजैः जयः स्यात अथचतुर्थेशोगुरुयुतः लग्नेचेत्तदावाजिवाहैः वाजिराजैः गजेंद्रैश्चसह ज यः स्यात इत्यष्टमभावः ॥ २८ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

जा०लं० अथनवमभावः शुभयोगमाह नवमभावेशोगुरुदृष्टः लग्नस्थश्चेत्तत्रजातोराजवंद्यः राजमान्यः स्यात भाग्येशः टी०
॥१९॥ नवमाधिपः लग्नस्थः चतुर्थनवमपती स्वभवनं चतुर्थपतिः चतुर्थं नवमपतिर्नवमंपूर्णदृष्टयापश्यतश्चेत्तदासर्वासांधन

भाग्येशोमूर्तिवर्तीसुरपतिगुरुणालोकितोभूपवंद्यो लग्नस्थोवाहनेशोनवमपतिरुभौपश्यत
श्चेत्स्वगेहम् ॥ सर्वासामास्पदंस्यान्मनुजइहतदासंपदांवाहनेंद्रोरंध्रस्थानास्थितश्चेद्व्रजति
हिमनुजोभाग्यराहित्यमेवम् ॥ २९ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

धान्यसुवर्णादिसंपदांआस्पदं आश्रयः मनुजः स्यात वाहनेशः अष्टमस्थस्तदामनुजः भाग्यराहित्यंव्रजतिहोरा
विद्भिरेवंप्रकारेणभाग्यराहित्ये नुः हीनानां शुभलक्षणवयोबलादिरहितानां वाहनानां प्राप्तिस्तदनुचपलतास्थिर ॥१९॥
ताचज्ञेयेत्यग्रिमेणसंबंधः ॥ २९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

अथनवमेशेलाभगे राजमान्यः दीर्घायुर्धर्मशीलश्चस्यात् तदनुजनुषि धनवपुर्वाहनेशाः द्वितीयलग्नचतुर्थपतयः स्वगेहे लग्नेशोलग्नेधनेशोधनेवाहनेशोवाहनभवनेइत्यर्थः धर्मेशोलग्नगतोयदितदा गजस्वामिसिंहासनानां प्राप्तिरि त्यनुषंगः तत्र गजाः हस्तिनः स्वामिसिंहासनंराजाधिष्ठेयसिंहासनंराज्यकार्येषुभद्रासनंतेषांप्राप्तिः

हीनानांवाहनानां तदनुचपलताप्राप्तिरेवंनराणां ज्ञेयाहोरागमज्ञैरथनवमपतौ लाभगेराज वंद्यः ॥ दीर्घायुर्धर्मशीलस्तदनुधनवपुर्वाहनेशः स्वगेहेधर्मेशोलग्नवर्तीजनुषियदिगजस्वा मिसिंहासनानाम् ॥३०॥ योगानांस्यादमीषांप्रचुरबलयुतोयोधिपस्तद्दशायांलब्धिश्चांत र्दशायामथगुरुभृगुजौवाहनाधीशयुक्तौ ॥केंद्रेयानेत्रिकोणेत्वथगुरुकवियुग्वाहनस्थानगो वाभाग्याधीशः स्वराशौभवतिनरपतिर्वाहनव्यूहनाथः ॥ ३१ ॥

स्यात् ॥ ३० ॥अमीषामुक्तवक्ष्यमाणानांयोगानांयोधिपः योगकर्त्तायोग्रहःअधिकबलयुतस्तस्यदशायांअंत र्दशायांलब्धिःयोगफललाभःस्यात अथगुरुशुक्रौवाहनेशयुतौसंतौ केन्द्रे अयानेआगमेएकादशेइत्यर्थःत्रिकोणे

स्याताभित्येकोयोगः अथगुरुशुक्रयुतोभाग्याधीशः भाग्यचतुर्थेवास्यात्तदाद्वितीयोयोगः अत्रयोगद्वयेजातः
वाहनव्यूहानांसमुदायानां नाथः ईशोनरपतिः स्यात् ॥ ३१ ॥ अथचिंतायोगः भौमेकर्मस्थेक्षेत्रचिंताकर्षण
बीजवापक्षेत्रसंस्कारादिप्रकारकक्षेत्रचिंताइत्यर्थः त्रिकभवनगते षष्ठाष्टमद्वादशेमहीजे सौख्यचिंतासकलविषयप्र

कर्मस्थेक्षेत्रचिंतात्रिकभवनगतेसौख्यचिंतामहीजेवागीशेयानभूषावसनहयभवाचामरच्छ
त्रचिंता ॥ प्रालेयांशौसितेस्यादथमदनगतेवाक्पतौपुत्रचिंतासंतानस्थानयातेहिमकरत
नयेबुद्धिजाथत्रिकोणे ॥ ३२ ॥

युक्तसौख्यचिंतास्यादित्यर्थः वागीशेत्रिकस्थेवाहनभूषणवस्त्राश्वभवाचिंतास्यात् चंद्रेसितेवात्रिकस्थेचामरच्छ
त्रचितातस्मात्गौरक्षणेचचिंतास्यात् अथवाक्पतौ गुरौ सप्तमस्थे पुत्रचिंतापुत्रविषयकगोरक्षणादिचिंतेत्यर्थः
बुधेपंचमेबुद्धिजाचिंता सूर्येत्रिकोणस्थेपि पितुर्बान्धवस्यचाचिंता शुक्रेसुतनवमसप्तमगे यात्राचिंता अथगुरौनव
मपंचमेपुत्रजापुत्रभवाचिंतास्यात् चिंतानामयेषांजनानांक्षेत्रादिसंभवस्तेषांतद्विषयलाभालाभशुभानुकूल्यप्राति

कुल्यादिसंस्मृतिः इतिनवमभावः ॥ ३२ ॥ अथदशमफलमर्धेनाह जनुषिकर्मभावेशोविवीर्योनिर्बलश्चेत्तदा
जातः सर्वकर्मास्पदं सर्वकर्मणामास्पदंस्थानंनो सर्वकर्मसाधकोनस्यात् अर्थात्तु जनुषिकर्माधीशोबलीचेत्सर्वा

मार्तंडेतातबंधोरथसुतनवमद्यूनगेदानवेज्येयात्राचिंतानराणामथनवमसुतेपुत्रजावासवेज्ये ॥
कर्माधीशो विवीर्यो यदिजनुषितदासर्वकर्मास्पदंनोगेहेस्वीयेयदासौशुभविहगयुतोमान
वोमानशीलः॥ ३३ ॥ लाभेकेंद्रेत्रिकोणेतनुनिधनभवस्थानगाःसंस्थिताश्चेद्दीर्घायुःपापखेटाः
पणफरहिबुकत्रिस्थितामध्यमायुः ॥ हीनायुः प्रोक्तमेतेयदिजनुषिनृणांस्युस्तदापोक्लिम
स्थारंध्रस्थानस्थितानांतनुपतिगगनस्वामिसूर्यात्मजानाम् ॥ ३४ ॥

णिकर्माणिसाधयेज्जातइत्यर्थः यदाशुभग्रहयुतोदशमाधीशः स्वीयगेहेदशमेचेत्तदाजातोमानवोमानशीलोमानी
भवेत् ॥ ३३ ॥ अथदीर्घमध्यायुर्योगानाह यदानृणांजन्मसमयेलग्नाष्टमदशमेशाः लाभेकेंद्रेत्रिकोणेचास्थिताश्चे

दीर्घायुः स्यात् प ापग्रहाः पणफरचतुर्थतृतीयस्थिताः मध्यमायुःस्यात् एतेपूर्वोक्ताआपोक्लिमस्थाश्चेदल्पायुः स्यात् द्वात्रिंशद्वर्षादर्वाक्‌हीनायुः ततोमध्यायुःचतुः षष्टयनंतरंदीर्घायुर्ज्ञेयं लग्नेशदशमेशशनीनाम् अष्टमस्थानस्थितानांमध्येयोहीनःहीनबलस्तस्यदशापर्यंतमायुःस्यादित्युत्तरेणसंबंधः ॥ ३४ ॥ अथधर्मकर्मात्मजेशाःनवमदश

योहीनस्तद्दशायुस्त्वथनिजभवनेधर्मकर्मात्मजेशाश्चेत्स्युस्तेषांदशायांबहुलबलवशाद्धर्मबुद्धिर्नराणाम् ॥ हानिःस्यादन्यथारौननुनिधनपतीभानुपुत्रेणयुक्तौस्यातांस्वर्भानुनाचेत्तदनुचशिखिनातद्दशायांव्रणाः स्युः ॥ ३५ ॥

मपंचमेशाः स्वभवनेनवमादिकेस्युस्तदातेषांयोधिकबलस्तस्यदशायांजातस्यधर्मबुद्धिः स्यात् अन्यथापरभवनेयदातेषांयोधिकबलस्तद्दशायां धर्महानिः स्यादित्यर्थः लग्नाष्टमपतीयदिशनिराहुकेतूनामन्यतमेनयुतौषष्ठस्थौ तद्दशायांतनुनिधनपत्योरधिकबलस्यदशायांव्रणाः स्युः ॥ ३५ ॥

चतुर्थेशस्तत्रषष्ठभावेचेत्तदायानहेतुर्मृतिःस्यात्चोराच्छस्त्रेणचमृतिः तत्रेति अरिभावपरामर्शेनयानेशस्यश न्यादियोगेवक्ष्यते अयमर्थः शनियोगेयानहेतोर्मृतिः राहुयोगेचोरान्मृतिः केतुयोगेशस्त्रेणमृतिःअथसंक्षेपादु क्तानां नवमादिभावानां सामान्याचिंतालंबनमुच्यते नवमभावतोभाग्यजाताचिंताविधेया अयंभावः भाग्ये योग्रहः भाग्येशोयेग्रहा भाग्यभवनस्थोयोराशिः तद्द्वाराकेंद्रग्रहात्भाग्यभवनेशुभाशुभवर्गविवेकः भाग्य

यानेशस्तत्रसंस्थोयदिभवतितदायानहेतुर्मृतिः स्याच्चोराच्छस्त्रेणचिंतानवमभवनतोभा
ग्यजाताविधेया ॥ व्योम्नोभूपालभूषावसनहयमहत्कर्मणांप्राप्तिचिंतालाभस्थानेखिला
नांव्ययानिधनगृहात्कल्मषाणांविधेया ॥ २६ ॥

भाग्येशबलाबलत्वमित्यादिविचार्यं जातकशास्त्रविचारंपरिभूयबुद्ध्याफलंवक्तव्यंतथाभिहितंकल्याणवर्मणा "भा ग्यर्क्षपतिः कस्मिन्कोवाभाग्यर्क्षमाश्रितोविहगः बलवान्मध्यबलोवा"इत्यादि तत्रान्यत्र "भाग्येबलिष्ठेयदिमेषरा शौचतुःपदोत्थंप्रकरोतिधर्मम् । वृषेबलिष्ठेबहुधेनुदायियुग्मेतथाब्राह्मणभोज्यदाता । स्यात्कर्केटेतीर्थपरश्वासिंहेजा

तोमनुष्यः परधर्मनिष्ठः। यद्दृष्टिधर्मामनुजोयुवत्यांप्रसिद्धधर्मातुलजोमनुष्यः" ॥ ३६ ॥ द्वादशभावाधिपेलग्नस्थेसति
मानवः सुवचनः वाङ्माधुर्यो रूपवान्वाभवति तथास्वर्क्षेस्वगृहेसतिकृपणबुद्धिः अनेकपशुयुक्तोग्रामयुक्तश्चग्रामा

लग्नस्थेरिःफनाथेभवतिसुवचनोमानवोरूपवान्वास्वर्क्षेकार्पण्यबुद्धिर्बहुतरपशुमान्ग्रामयु
क्तःसदास्यात् ॥ धर्मेतीर्थावलोकीबहुलवृषमतिःक्रूरयुक्तेचपापीमिथ्याकोशांतकृत्स्यान्नि
यतमिदमितिज्ञेयमेवंसुधीभिः ॥ ३७ ॥

धिकारयुक्तश्चस्यात तथाधर्मेनवमेसति तीर्थावलोकीतीर्थ यात्रावान् बहुलवृषमतिः अत्यंतधर्मबुद्धिश्चस्यात
तथापापग्रहयुक्तेसतिपापीमिथ्याकोशांतकृत तथासंचितद्रव्यनाशश्चस्यात् अस्मायोगान्नियतंफलंज्ञेयम् ॥ ३७ ॥

"प्रसिद्धधर्मेनिरतोष्टमेभवश्चापेतुशास्त्रेविहगःस्वधर्मा मृगेविरज्येतसुधर्मतोनाकुंभेतुपापादिभवोहिधर्मः ॥ मीने बलिष्ठेशुभभावजातोतडागवापीभवधर्मनिष्ठः १ भाग्येशेलग्नगेभूपकर्मकारीधनेधनम् ॥ बंधुप्रियोभ्रातृभावेचतुर्थे पितृभक्तिमान् २ कृतीतुपंचमेषष्ठेजातोविकलकारकः ॥ सप्तमेसुभगस्त्रीमान्षण्ढः पापोष्टमेस्थिते ३ स्वभे दातादेवभक्तोदशमेनृपकार्यकृत् ॥ लाभेदीर्घायुरखिलोव्ययेदेशांतरस्थितिः ४ स्वस्वामिदृष्टियुक्तश्चेत्स्वदेशफल

हृद्यैःपद्यैर्गुंफितेसूरितोषेऽलंकाराख्येजातकेमंजुलेऽस्मिन् ॥भावाध्यायः श्रीगणेशेन वर्यै
र्वृत्तैर्युक्तःशैलरामैःप्रणीतः॥३८॥इति श्रीजातकालं॰भावफलाध्यायोद्वितीयः ॥ २ ॥

दायकः" ५ मुनिभिरुक्तम् 'होरागमश्चबलवान्येषांतेश्रेष्ठमानवाः'॥होरासारे "भाग्येखलाःस्वगृहगाःशुभदृष्टि युतायदि॥सौभाग्यसौख्ययुक्तस्यजन्मविद्याच्चभूपतेः १क्रूरानीचारिभांशस्थाभाग्येशेनचवीक्षिताः सर्वदाभाग्यही नस्यजन्मविद्यान्नसंशयः२ लग्नगेभांतरेराशौमहाभाग्योहिभाग्यतः एकेनमध्यभाग्यःस्यादभावेहीनभाग्यवान्"३

गर्गजातके "हंतिपुण्यंचभाग्यंचकर्मपुण्यगतोनृणाम् ॥ तुंगेस्वर्क्षेसहस्रांशुः पुष्कलंधर्ममादिशेत् १ भाग्यभाग्यं
भवेद्धन्यः पितृपक्षपरायणः धर्मपूर्णोनिशानाथः क्षीणः सर्वविनाशकृत् २ कुजेरक्तपदानंदीभवेत्पशुपतेर्व्रती॥भा
ग्यहीनश्वसततंनरः पुण्यगृहंगते ३मंदभाग्योबुधेपापेशुभेसौम्येतुधार्मिकः ॥महाभाग्यःशुभेजीवेतथाशुक्रेबलीयसि
४ दंडभदोवक्रगतोनवमस्थेशनैश्वरे॥ स्वर्क्षोच्चगेशनौभाग्येराजाभवतिधार्मिकः ५ राहौधर्मगतेजातः सत्यशौच
विवर्जितः" ६ अन्यत्र "भाग्याधिपश्चेद्यदिकेंद्रवर्तीआदौवयस्येवसुखीमनुष्यः ॥ त्रिकोणगः स्वोच्चगतोथ
वास्यान्मध्येवयस्यल्पफलप्रदः स्यात् १ भाग्यस्यनाथेस्वगृहेथमित्रगृहेथवास्यात्स्वनवत्रिभागे ॥ भाग्योदयंत
स्यवदंतितज्ज्ञाः शुभग्रहेंद्रैश्वयुतेक्षितेच २ नीचस्थोवाशत्रुगहेस्थितोवाभाग्यस्वामीरिःफरंध्रारिगोवा ॥ पापैःखे
टैः संयुतोवाऽथदृष्टोभाग्यैर्हीनः स्याद्दारिद्रीसदैव ३ नवमभावपतीरिपुरंध्रगोनवमभोरिपुदृष्टयुतंतथा ॥ यदितदानचध
र्मरतोनरःशुभखगैरथधर्मरतोनरः ४ अवलेपिशुभेखेटेभाग्यस्थेधार्मिको नरः।शुभवर्गयुतेभाग्येशुभकर्मायथान्यथा"
५ इत्यादिचिंताविधेया तत्राहजातकसारावलीकारः "होरेंद्रोर्बलयोगाद्योदशमस्तत्स्वभावजंकर्म ॥ तस्याधिपते

श्वतथावृद्धिर्ज्ञेयातथाहानिः १ दशमेनक्षत्रपतिर्लग्नात्पुरुषस्ययस्यसंभवति सर्वारंभोभवतिह्विविनिर्दिशेत्तस्य जातस्य" २ जातकसारे "स्वस्थेखगेखलयुतेखलजेनवांशेस्वोच्चर्क्षगेस्वभवनेसुखवृत्तयः स्युः नीचारिभावगृहगेल्पसुखाल्पपुण्योदासोपचारभृतकानुचराश्वदासीः ३ धर्मभावेशुभक्षेत्रेशुभदृष्टेसुकर्मकृत् । पापेक्षितेपापकर्मास्वामिदृष्टेतु मध्यमः ४ वैद्याःपुरोहिताःशास्त्रस्मृतिज्ञावंचकानराः।जायंतेकर्मगैः पापैःसौम्यग्रहानिरीक्षितैः" ५ वाराहे "अर्थाप्तिः पितृपितृपत्निशत्रुमित्रभ्रातृस्त्रीभृतकजनाद्दिवाकराद्यैः । होरेंद्वोर्दशमगतैर्विकल्पनीयाभेंद्वर्कास्पदपतिगांशनाथवृत्त्या १ अर्कांशेतृणकनकोर्णभेषजाद्यैश्चंद्रांशेकृषिजलजांगनाश्रयैश्च।धात्वग्निप्रहरणसाहसैःकुजांशेसौम्यांशेलिपिगणितादिकाव्यशिल्पैः २ जीवांशेद्विजविबुधाकरादिधर्मैःकाव्यांशेमणिरजतादिगोमहिष्यैः।सौरांशेश्रमवधभारनीचशिल्पैः कर्मेशाध्युषितनवांशकर्मसिद्धिः ३ मित्रारिस्वगृहगतैर्ग्रहैस्ततोर्थंतुंगस्थेबलिनिचभास्करेस्ववीर्यात्॥ "अन्यच्च "राज्याधीशेकेंद्रगेसौम्यदृष्टेपापेकेंद्रेसुप्रतापाभिधानः।जातोनित्यंभूमिपैःसेवनीयोभाग्यैर्युक्तःसुप्रतापप्रसिद्धः" इति १ अथलाभस्थानेअखिलानांवस्तूनांप्राप्तिचिंताविधेया तत्रहोराप्रदीपे "स्वस्वामिसद्ग्रहयुतेक्षितआयवर्गैःसद्धर्मको

भवतिवस्तुविशेषलाभः। क्रूरेचदृष्टिसहितेनचतत्रलाभस्तद्वर्गकेप्यथचामिश्रफलंविधत्ते १ लाभेरवीक्षितयुतेरविवर्ग
युक्ते चोराच्चतुष्पदयुताच्चभवेत्प्रतापः। तद्वद्विधौयुवतितोयजनादिजातोभौमेसुवर्णमणिपावकशस्त्रजातः २ सौम्ये
क्षितेज्ञगणआयगृहेधनंस्याच्छिल्पादिकाव्यालिपिभिस्तुरगैः सकांस्यैः।जीवेक्षितायगुरुवर्गयुतायगेहेयज्ञादिहेमह
यनागरथादिमुख्यैः ३ शुक्रेक्षितायशनिवर्गयुतेमहिष्योलोहादिकृष्यवनकार्यभवाविवृद्धिः॥ नीचारिभार्कगखगो
क्तफलंनदद्याद्धीतिग्रहोद्भवबलेबलिनस्तुवाच्यम्" ४ इति॥ व्ययग्रहान्निधनग्रहाच्चमलिनकर्मणांचिंताविधेया गर्ग
जातके "क्षीणेब्जेवारवौरिःफेधनंपुंसामथाहरेत्।बहुधार्थक्षयोभौमेज्ञदृष्टेन्येषुसिद्धयः १ नृपीडानचसंतप्तंपरिवादेन
पीडितः।नृशंसंपुरुषंचार्किःकुरुतेव्ययराशिगः २उच्छ्रितव्ययकारीचव्ययगेदेवतागुरौ।श्रद्धाहीनोघृणाहीनोव्ययगे
भार्गवेनरः ३ व्ययस्थानगतेमंदेक्रूरेषुकुरुतेरुचिम्।व्ययेराहौनीचकर्माकपटीकुलदूषकः ४ व्ययेभावेस्वामियुक्तेशुभ
दृष्टेचसत्यपि।कीर्तिमान्जायतेमर्त्योविपरीतेविपर्ययः" ५सुधीभिरिदंनियतंनियमेनज्ञेयम् ॥ ३७॥ अध्यायसमाप्तिं
शालिनीवृत्तेनाह श्रीगणेशेनभावाध्यायः शैलरामैर्वृत्तैः सप्तत्रिंशद्भिः श्लोकैरुक्तः ॥ ३८ ॥ इतिश्रीजातका
लंकारटीकायांभावफलाध्यायोद्वितीयः ॥ २ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

अथयोगाध्यायः तत्रतावत् शुभाशुभयोगान् व्यवस्ययोगांतरंवक्तुंप्रतिजानीते शिखरिणीवृत्तेन पुराणैर्वसिष्ठशु कपराशरप्रभृतिभिः प्रोक्तंफलंयोगाधीनम् अतः सकलगणकानंदजनकान् अशेषज्योतिर्विदांप्रीत्युत्पादकान्यो

ग्रहाधीनायोगाः सदसदभिधानाजानिमतां ततोयोगाधीनंफलमितिपुराणैःसमुदितम् ॥
अतोवक्ष्येयोगान्सकलगणकानंदजनकान् शुकास्यादुद्भूतंमतमथविलोक्येहरुचिरम् ॥ १ ॥
ऋक्षेशःक्षीणवीर्यःसुतनवमगतोमानवोमन्युमान्वै राशीशेसांगनाथेरिपुनिधनगृहेप्रांत्य गेदुर्बलःस्यात् ॥ धर्मद्वेष्याष्टनाथाःखलखचरयुताःस्थानकेक्वापिसंस्थास्तैर्दृष्टाःस्यात्त दानींपरपुरुषरतासुंदरीतस्यपुंसः ॥ २ ॥

गान्वक्ष्ये किंकृत्वा शुकास्यात्शुकमुनिमुखादुद्भूतंरुचिरंशोभनमतंविलोक्यआलोच्य ॥ १ ॥ अथानिष्टयोग नाह ऋक्षेशः जन्मराशिनाथःक्षीणबलःसन् त्रिकोणगतश्चेन्मानवोजातःमन्युमान्क्रोधीस्यात् जन्मराशीशे सांग

नाथे तनुपतिसहिते त्रिकस्थे दुर्बलः स्यात् यस्यनवमषष्ठाष्टमेशाः क्रूरग्रहदृष्टियुक्ताः यत्रकुत्रापि स्थिताः यदि तदानींतस्यभार्या जारगामिनीस्यात् ॥ २ ॥ यस्यजन्मनिषष्ठाष्टमभवननाथौ कुजविधुयुतौ चतुर्थस्थौस्यातां तदानीं स नरः अन्यजातः जारजातः तथा नवमषष्ठाधिनाथौयत्रकुत्रापिस्थितौक्रूरग्रहयुतौ अथवा केवलेन राहुणा

मातृस्थानेस्थितौ चेत्कुजविधुसहितौ षष्ठरंध्राधिनाथौस्यातां यस्यप्रसूतौभवतिखलु न
रस्त्वन्यजातस्तदानीम् ॥ क्वापिस्थानेस्थितौस्तःकलुषखगयुतौभाग्यरंध्राधिनाथौचेदेवं
राहुणावातदनुचशिखिनासंयुतावन्यजातः ॥ ३ ॥

शिखिनावा युतौस्यातांतदान्यजातः कलुषखगयुतावित्यनेनराहुः केतुरपिसर्वक्रूरयोगेविवक्षितः अग्रिमश्लोके मंदादीनांपार्थक्येनयोगापदेशात् कलुषखगयुतावित्यनेनैवसिद्धे राहुकेतुग्रहणं छंदोनुरोधात् ॥ ३ ॥ ॥

भाग्यषष्ठाधिनाथौ मंदेनयुक्तौ शूद्राज्जातः उत्पन्नोभवति अथबुधेनयुक्तौवैश्याज्जातः भास्करेणयुतौचेतक्षत्रियाज्जातः गुरुशुक्राभ्यांब्राह्मणाज्जातः बुधगुरुशुक्राणांकलुषखगयुतत्वेक्रूरैर्दृष्टत्वे तद्योगेननीचत्वेनास्तंगतत्वेन

युक्तौमंदेन शूद्रादथभवतिविदोवैश्यतोभास्करेणक्षत्राज्जातः सितेनत्रिदशपगुरुणाभूमिदेवात्प्रसूतः ॥ दैत्येशेज्यौसपापौमदनरिपुधनस्थानगौचेत्परस्त्रीगामीव्योमारिपौस्तोगगनभवनगौतत्पिताऽन्यारतःस्यात् ॥४॥ मूर्तीशः पापयुक्तोधनसदनगतश्चेत्तदासज्जनस्त्रीसंयुक्तस्तत्पितास्याद्बलविहगयुताः कामशत्रुस्वनाथाः ॥ कोशस्थास्तद्वदेवंफलमितिविविधंभ्रातृपत्न्योश्चपित्रोः स्थानेशाः क्वापिभावेतनुपतिसहिताश्चेत्पुमानन्यजातः ॥ ५॥

क्रूरवर्गस्थत्वेनवासुधीभिर्बोध्यम् अथशुक्रबृहस्पतीसक्रूरौसप्तमषष्ठधनस्थानगतौचेत्तदा परस्त्रीगामीस्यात् दशमषष्ठाधिपौदशमस्थौतदातत्पिताजातः स्यपिता अन्यारतः स्यात्परस्त्रीगामीस्यात् ॥ ४ ॥ क्रूरयुक्तोलग्नेशःद्वितीय

SANS
133.5402
DAI
IGNCA RAR
ACC. No. R-178

स्थश्चेत्तिवासज्जनस्त्रीसंयुक्तः साधुजनस्त्रीगामीस्यात् सप्तमषष्ठद्वितीयभावेशाः क्रूरयुताः द्वितीयस्थाश्चेत्तद्वदेवं फलं विविधमिति एवंप्रकारैःविविधफलमितिज्ञेयं सज्जनस्त्रियामासाक्तिर्दुराचारत्वं अभक्ष्यभक्षकत्वमित्यादिज्ञेयमितिभावः तृतीयसप्तमचतुर्थदशमेशास्तनुपतिसहितायत्रकुत्रापिस्थिताश्चेज्जातः पुमान् जारजातः ॥ ५ ॥

लग्नाधीशेंदुपुत्रौक्षितितनयनिशानायकौक्वापिसंस्थौ युक्तौस्वर्भानुनावाभवतिहिमनुजः
केतुनाश्वेतकुष्ठी ॥ आदित्योभौमयुक्तस्तदनुशनियुतोरक्तकृष्णाख्यकुष्ठी सार्कोलग्ना
धिनाथोऽव्ययरिपुनिधनस्थानगस्तापगंडः ॥ ६ ॥

लग्नेशबुधौकुजचंद्रौवाराहुकेत्वन्यतरयुतौ तदाजातः श्वेतवर्णोपलक्षितकुष्ठरोगीभवति तदनु भौशानियुतैः आदित्यश्चेद्रक्तवर्णकृष्णवर्णनामककुष्ठवान् स्यात् सूर्ययुतोलग्नेशः त्रिकस्थश्चेत्तदाजातस्यतापगंडस्तापगंडान्वितोगंडोरोगविशेषः स्यात् ॥ ६ ॥

चंद्रेणयुतोलग्नेशः त्रिकस्थश्चेज्जलजोगंडःस्यात् भौमयुतोलग्नेशः त्रिकस्थश्चेत्तदाग्रंथिशस्त्रव्रणः स्यात् ग्रंथ्युपल
क्षितःशस्त्रजोव्रणः स्यादित्यर्थः बुधयुतोलग्नेशःत्रिकस्थःपित्तरोगःस्यात्जीवेनयुतोलग्नेशः त्रिकस्थश्चेत्तदाआ

ज्ञेयश्चंद्रेणगंडोजलजइहयुतोग्रंथिशस्त्रव्रणः स्याद्भूमीपुत्रेणपित्तंहिमकरतनयेनाथजीवेनरो
गः॥आमोद्भूतस्ततश्चेद्भृगुतनययुतोनुःक्षयाख्योगदःस्याच्चोरोद्भूतोंत्यजाद्वायमशिखितमसा
मेकयुक्तन्वधीशः ॥ ७ ॥

मोद्भूतः आमकोपजोरोगःस्यात् शुक्रेणयुतस्तत्रास्थितोलग्नेशस्तदा नुर्मनुष्यस्यक्षयाख्योरोगः यमशिखितमसामे
कयुक् शनिराहुकेतूनांमध्येएकेनयुक्तोलग्नेशः त्रिकस्थश्चेत्तदाचोरजोंऽत्यजादुत्पन्नोवा रोगः स्यात् रजकचर्मका
रादयोंत्यजाः ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

कुजशनियुतश्चंद्रोमेषेवृषेवायदितदानरः श्वेतकुष्ठीस्यात् शुक्रभौमेंदुशनयः मीनराशिस्थाय द्वाकर्कटवृश्चिक
स्थाःतदा नरः शरीरसौख्यरहितः महापातकीरक्तकुष्ठीस्यात् गुरुःशुक्रोवाषष्ठभावाधिपःक्रूरैर्दृष्टोलग्नस्थश्चेत्त

चंद्रोमेषेवृषेवाकुजशनिसहितः श्वेतकुष्ठीसरोगोदैत्येज्यारेंदुमंदास्तिमिभवनगताःकर्कटा
लिस्थितावा ॥ अंगेसौख्येनहीनःपरमकलुषकृद्रक्तकुष्ठीनरःस्याद्वागीशोभार्गवोवायदि
रिपुगृहपोमूर्तिगःक्रूरखेटैः ॥ ८ ॥ दृष्टश्चेद्वक्त्रशोफीत्वथखलसहितामीनकर्कालिभावाल्लू
ताकारश्चिरंस्यात्परमगदकरःकुष्ठएवंनराणाम् ॥ रिःफस्थानस्थितश्चेद्विबुधपतिगुरुर्गुप्तरो
गीनितांतंभूमीमार्तंडपुत्रौव्ययभवनगतौशत्रुगौवाव्रणीस्यात् ॥ ९ ॥

दावक्त्रशोफीमुखाधिकरणकश्वयथुरोगयुतः स्यादित्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः ॥ ८ ॥ अथमीनकर्कवृश्चिकराश्युप
लक्षिताभावाः क्रूरसहितायदितदानराणां एवंप्रकारेणचिरंकुष्ठः स्यात् तत्रप्रकारमाह यत्रलूताकारकःसविशेषः

स्यादित्यथजंतुविशेषः उत्कृष्टगदविशेषंकरः लूताकारकृतकुष्ठः गुरुर्व्ययस्थश्चेन्नरःगुह्यरोगीस्यात् यद्वा वैद्याज्ञा नरोगीस्यात् भौमशनी व्ययेषष्ठेवास्यातां तदाव्रणी व्रणयुतः स्यात्॥ ९॥ क्रूरग्रहयुतौ चंद्रशनीमेषमीनमकरवृश्चिकान्यतमराशिगतौ नवमभवनगौ चेन्मानवोजातः खंजःखंजाख्यपादरोगीस्यात् भूमिपुत्रः सप्तमदृष्टचालग्नस्थं

मेषमीनेकुलीरेतदनुचमकरेवृश्चिकेमंदचंद्रौस्यातांक्रूरान्वितौचेन्नवमभवनगौमानवः स्या च्चखंजः ॥ लग्नस्थःपश्यतींदुंदिनमणितनयंभूमिजोद्यूनदृष्टया बुद्धयाहीनोनरःस्यादिन विधुविवरेभूमिजश्चेत्तथैव ॥ १०॥प्रालेयांशौतनुस्थेगगनसदनगेसाधिकारेर्कसूनौदृष्टेस्मि न्कामदृष्टयाहिमकिरणभुवाबुद्धियुङ्मानवःस्यात् ॥ पृथ्वीसूनुंमृगांकंतनुनिलयगतंपूर्ण दृष्टयेंदुसूनुः पश्येच्चेद्बुद्धिहीनस्त्वथशशितनुपोभूभुवापीडितोवा ॥ ११ ॥

चंद्रं शनिं च पश्यति चेत्तदा नरः बुद्धया हीनः स्यात् इनविधुविवरे रविचंद्रयोर्मध्ये भौमश्चेत्तथैव बुद्धिहीनःस्यात् ॥ १० ॥ चंद्रे लग्ने साधिकारे गृहहोराद्रेष्काणादिवर्गाधिपत्यसहितशनौ दशम

स्थबुधनपूर्णदृष्टेस्मिन्मानवोजातः बुद्धिमानुस्यात् लग्नस्थंभौमंचंद्रंच पूर्णदृष्टचाबुधः पश्यतिचेदबुद्धिहीनःस्यात् यद्वा चंद्रलग्नेशौभौमेनपूर्णदृष्टचापीडिता बुद्धिहीनःस्यात् ॥ ११ ॥ लग्नस्थेबुधेतदनुक्रूरग्रहदृष्टौशुभग्रहदृष्टि

लग्नस्थेरौहिणेयेतदनुरविशनीक्रूरदृष्टौरिपुस्थावेकर्क्षेचैकभागेभवतिगतमतिर्दृष्टिहीनोशुभानाम् ॥ तिग्मांशौवैरिनाथेखलविहगयुतेतुर्यगेसूर्यसूनौ हृद्रोगीवाक्पतौवाभवतिहृदिनरःकृष्णपित्तीसकंपः ॥ १२ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

रहितौरविशनीएकराशौ अथवा एकभोगचक्रस्यपूर्वार्द्धपरार्द्धवाएकत्रगौ षष्ठस्थौचेत्तदागतमतिर्नष्टमतिःस्यात् षष्ठभवननाथेसूर्येक्रूरग्रहयुतेतुर्यगेसतिहृद्रोगीस्यात् शनौगुरौवाषष्ठेशेक्रूरसहितेचतुर्थस्थेहृदिकृष्णपित्तरोगीस्यात् अथवा दुष्टैःपीडितेहृदिसकंपःस्यात् ॥ १२ ॥

अथकुजःसूर्यजोगुरुश्चतुर्थस्थोयादितदाइहयोगेहद्रोगाद्धेतोर्नराणाशरीरेक्लेशकारीव्रणःनियमेनस्यात् यदाजन्म समयेभौमः चतुर्थस्थः सूर्यबुधराहवः पंचमस्थाः शनिः अष्टमस्थः तदाजातोनरःदुःखभागीभवति॥ १३ ॥

दुष्टैर्वापीडितःसन्नथकुजरविजौवाक्पतिर्बंधुसंस्थोत्हृद्रोगःस्यान्नराणांव्रणइहनियतंक्लेशकारीशरीरे ॥ पातालस्थोमहीजस्तनयनिलयगाःसूर्यवित्सैंहिकेया रंध्रस्थोभानुपुत्रोयदिजनुषितदास्यान्नरोदुःखभागी ॥ १३॥ लग्नंपश्योन्निजर्क्षेयदिधरणिसुतःसंस्थितःकातरःस्याच्छायासूनुर्नभःस्थोयदिनिशिजननंतद्वदत्रापिवाच्यम् ॥ मूर्तौभूमीतनूजेस्वजनकलहकृत्द्यूनगेस्वाधिकाराद्धीनेभौमेवपुष्मान्परमयुधिरतस्तीक्ष्णभावश्चनूनम् ॥ १४ ॥

स्वक्षेत्रस्थितोभौमोयदिलग्नंपश्येत्तदाजातः कातरः भीरुःस्यात् यदिशनिर्दशमस्थोरात्रौजन्मचेदत्रापितद्वाच्यं कातरः स्यादित्यर्थः लग्नगेभौमेस्वजनकलहकरः स्यात् स्वाधिकाराद्धीनेस्वगृहहोराद्रेष्काणादिरहितेसप्तमभौमे

वपुष्मान् दृढशरीरः अत्यंतयुद्धप्रीतिमान् तीक्ष्णस्वभावश्चस्यात् नूनंनिश्चयेन ॥ १४ ॥ धरणिविधुसुतौभौम
बुधौमिथः अन्योन्यंसप्तमदृष्ट्यापश्येतां तदानींजातः उच्चशरीरःस्यात् अथ शनिरविभौमाश्चंद्रंपश्यंति पूर्णंपश्यं
ति तदाजातः शीतलस्वभावःस्यात् शीतलत्वंजडत्वंमूर्खत्वमित्यर्थः क्षीणेचंद्रेभौमसहिते पापभूमी पापकृत् ख

पश्येतांकामदृष्ट्याधरणिविधुसुतौचेन्मिथः स्यात्तदानीमुच्चाकारोथचंद्रंशनिरविमहिजा
श्चेत्प्रपश्यंतिशीतः ॥ क्षीणेप्रालेयभानौधरणिजसहितपापभूमीखरःस्यान्मूर्तिस्थोद्यू
नदृष्ट्या।हिमकरतनयोवासवेज्यंप्रपश्येत्॥१५॥हास्यासक्तःसभौमेहिमकरतनयेस्याच्छुभ
र्क्षेकुजज्ञौमंदर्क्षेवार्कदृष्टौनरपतिविदुषांरंजनेकोविदःस्यात्॥पश्येत्काव्यंसितांशुर्व्ययविल
यरिपुस्थानगोविस्मयालुःक्षिप्रंवाक्स्फूर्तिमान्स्यात्कुजबुधशशिनोवीर्यवत्खेटदृष्टाः १६॥

रः तीक्ष्णस्वभावःस्यात् मूर्तिस्थोबुधः सप्तमस्थंगुरुं पश्येत्तदाजातोहास्यासक्तइत्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः ॥१५ ॥
अथभौमसहितेबुधे शुभर्क्षेशुभग्रहराशौ यद्वा कुजज्ञौसूर्यदृष्टौमंदराशिस्थौ तदा राज्ञां विदुषांच रंजनेहर्षोन्मुखीक

रणे प्रवीणः स्यात् त्रिकस्थः चंद्रःशुक्रंपश्येत्तदाविस्मयालुः विस्मययुक्तःस्यात् कुजबुधैदवःबलिष्ठग्रहदृष्टाश्चे
च्छीघ्रंयथास्याचथावचनस्फूर्तियुक्तःस्यात् ॥ १६॥ शुक्रबुधौ सप्तमाष्टमदशमगतौ तदामानवः पुंश्चलःव्यभि

शुक्रज्ञौव्यनयातौगगनविलयगौमानवः पुंश्चलःस्यात्कामाज्ञामंदिरस्थौकविधरणिसुतौ
तद्वदाज्ञांबुयातौ ॥ काव्यारौतद्वदिंदोर्नभसिराविसुतादास्फुजिन्नीरयायीतद्वत्कामास्प
दस्थाबुधसितशनयः स्वर्क्षगेभार्गवेहि ॥ १७ ॥

चारीस्यात् शुक्रभौमौसप्तमदशमस्थौ तद्वत्पुंश्चलः स्यात् शुक्रभौमौचतुर्थदशमगौतद्वत्पुंश्चलः स्यात् चंद्राद्दशमेशु
क्रेशनेश्चतुर्थेशुक्रःतदातद्वत्पुंश्चलः शुक्रेस्वराशिस्थेशुक्रबुधशनयः सप्तमदशमस्थाः तदातदित्यनुषंगः ॥ १७ ॥

जा०लं० चंद्राच्छुक्राद्द्वादशः शनिस्तत्पुरोभागवर्तीतदग्रिमभावे स्थितः चंद्रशुक्रौलग्नस्थौशानिंपश्यतश्चेत्तदाजातः अय टी०
॥३०॥ शाअपकीर्तिः स्यात् अथ सूर्ययुतेशनौभूमिकेन्द्रेलग्नस्थेशुक्र चंद्रदृष्टेसतिदिवसपतेः सूर्यस्योपरागः शेफश्च्छेदः लि

प्रालेयांशात्सिताद्वादिनमणितनयस्तत्पुरोभागवर्तीमूर्तौचेच्चंद्रशुक्रौयदितरणिसुतंपश्यत
श्चायशाःस्यात् ॥ शेफश्छेदोनराणामथतपनसुतेभूमिकेंद्रेर्कयुक्तेदृष्टेकाव्योडुपाभ्यांयदि
दिवसपतेश्चोपरागोत्रतद्वत् ॥१८॥ यांतेवक्रग्रहर्क्षंजनुषिभृगुसुतेमानवस्तोषदायीसीमंति
न्यारतःस्यान्नखलुमदनगंभार्गवंलग्ननाथः ॥पश्येत्स्वीयालयस्थोयदिरहसितदाकामिनी
तोषदाता नस्यादेवंहिमांशुर्दिनकरसुतयुग्भौमतः खेसुखेवा ॥ १९ ॥

ङ्गच्छेदःतद्वदपकीर्तिःस्यात् ॥ १८ ॥ शुक्रेवक्रग्रहराशिगतेसतिमानवोजातःसीमंतिन्याःरतेः संभोगाद्धेतोस्तो
षदायीसुखदायीसुखदः न स्यात् स्वीयालयस्थोलग्ननाथः सततमगः भार्गवं यदिपश्येत्पूर्णदृष्ट्याइतिशेषः। ॥३०॥

तदाजातः रहसिरतिस्थानेकामिनीतोषदातानस्यादितिन 'द्वौनञौप्रकृतमर्थंगमयतः' इतिन्यायात् चन्द्रः शनियुतः भौमाच्चतुर्थेदशमेवास्यात्तदाएवमुक्तप्रकारेण कामिनीतोषदातास्यादेव ॥ १९ ॥ प्रथमसुरगुरुः शुक्रः भौमयु-

क्षोणीपुत्रेणयुक्तःप्रथमसुरगुरुर्लग्नतः षष्ठपोयं कामाधिक्यंनराणांजनयतिनियतंपापदृष्टो विशेषात् ॥ काव्येस्वीयालयस्थेतदनुमिथुनगेकामवान्मानवः स्यान्मूर्तौसप्ताश्वसूनौ धनुषिचवृषभेचेत्पुमानल्पकामः ॥ २० ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

क्तश्चेल्लग्नात् षष्ठपः षष्ठभावाधिपः तदाजातनराणांकामाधिक्यंकामबलप्रचुरतांनियमेनजनयति स शुक्रः पापदृष्टश्चेत् विशेषात्कामाधिक्यंजनयति तदनुशुक्रेस्वभवनस्थे मिथुनस्थेवा मानवः कामवान्स्यात् सप्ताश्वपुत्रः शनिः धनुषिवृषेवालग्नेचेत्तदामानवोल्पकामः स्यात् ॥ २० ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

६

Indira Gandhi National Centre for the Arts

रानौमकरस्थेसति अल्पभाषीअप्रयोजनबहुभाषी न भवति तदनुषष्ठभवननाथेचंद्रेवाक्रूरयुते अदृश्यार्धेसंस्थिते सति जनिमतोनेत्रयोरकः चिह्नविशेषोभवति सप्तमभावभोग्यांशानारभ्याष्टमादिक्रमेणलग्नभुक्तांशपर्यंतमदृश्या

मंदेनकेल्पभाषीत्वथरिपुगृहपेवासुधांशावदृश्ये चेदर्धेसंस्थितेकोभवतिजनिमतांनेत्रयोः क्रूरयुक्ते ॥ पश्येत्क्षीणेनचंद्रंयदिभृगुतनयःसूर्यजः पश्यतींदुंस्वर्क्षेचंद्रेनभःस्थैर्यदिमदन गतैर्वीक्ष्यतेपापखटैः ॥ २१ ॥ स्यान्नूनंचाल्पनेत्रस्तदनुतनुगतंभूमिजंवाक्षयेशंपश्येद्वाच स्पतिश्चेदसुरकुलगुरुःकाणदृङ्मानवःस्यात् ॥ विच्छायातिग्मभानोः क्षितिभुविचपरो भागगेदृङ्नराणांसौम्येचिह्नंदृशिस्यादथवपुषिलयेभार्गवेक्रूरदृष्टे ॥ २२ ॥

र्धेज्ञेयं यदिक्षीणंचंद्रंशुक्रोनपश्येत् शनिरिंदुपश्यति कर्कस्थेचंद्रेदशमेसप्तमेवास्थितैः क्रूरग्रहैर्दृष्टेतदानूनंनिश्चयेन स्वल्पनेत्रः स्यादित्यग्रिमपद्येनान्वयः ॥ २१॥ तदनुलग्नस्थंभौमंचंद्रंवा वाचस्पतिः शुक्रश्चपश्येत् चेत् मानवः

काणनेत्रः स्यात् तिग्मभानोः सूर्यात्पुरोभागगेअग्रगामिनि अस्ताभिलाषिभौमे नराणांदृक् विच्छायाकांतिरहि
तास्यात् सूर्याद्बुधेपुरोभागगेदृशिचिह्नंस्यात् अथभार्गवेशुक्रेलग्नस्थेष्टमेवाक्रूरदृष्टेसति अश्रुपाताद्धेतोर्नेत्रपी

नेत्रपीडाश्रुपातात्तदनुशशिकुजावेकभावेयदाक्ष्णोश्चिह्नंकिंचित्तदानींग्रहबलवशतोदृश्य
मेवंसुधीभिः ॥ मार्तंडेरिःफयातेतदनुनवमगेपुत्रगेवाखलाढ्येदृष्टेवास्यान्मनस्वीसुवि
कलनयनः सूर्यगेव्याधियुक्तः ॥ २३ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

डास्यात् अग्रिमश्लोकस्थेनसंबंधः ॥ २२॥ तदनुचंद्रभौमौएकभागेकनवांशस्थौतदानेत्रयोः किंचित्चिह्नंस्यात
सुधीभिर्योगकर्तृग्रहबलवशात् एवमुक्तप्रकारेणादेश्यंवक्तव्यम् तदनुक्रूरग्रहदृष्टेयुतेवा सूर्येव्ययगेनवमेपंचमेसतिजा
तःसुविकलनेत्रोऽप्रशस्तनयनःस्यात् सूर्यजेशनौक्रूरयुतेदृष्टेद्वादशगेनवमपंचमगेव्याधियुक्तोरोगीस्यात् ॥ २३ ॥

पृष्ठोदयराशिगं चंद्रं चतुर्थभावस्थः शनिः प्रपश्येत् लग्नपे मेषराशिस्थिते जातो मानवः वामनः ह्रस्वकायः स्यात् जल
चरराशिस्थः चंद्रः द्वितीये अथवा शनिना युक्ते अथवा सूर्ये लग्नगे यदि भवति तदा दद्रुमान् कुष्ठयुक्तः पुरुषः स्यात् २४

चंद्रंपृष्ठोदयस्थंहिबुकगृहगतःसूर्यसूनुःप्रपश्येदित्थंलग्नाधिनाथेक्रियभवनगतेमानवोवाम
नःस्यात् ॥ कोशेपीयूषभानुर्जलचरगृहगःसौरिणासंयुतोवामार्तंडेभूमिकेंद्रेयदिभवतित
दादद्रुमान्पूरुषःस्यात ॥२४॥दृष्टेक्रूरैर्नसौम्यैर्यदिरिपुगृहपेचोडुपेप्लीहवान्स्यादेवंकामांग
नाथेतदनुरविसुतस्तुर्यगोनष्टदृष्टिः ॥ प्लीहीस्याल्लग्ननाथेदिनकरतनयेक्रूरनिष्पीडितेचेत्सौ
ख्यायुङ्मानवः स्यात्तदनुसदनगेप्लीहवान्हर्षहीनः ॥ २५ ॥

Indira Gandhi National

षष्ठभावाधिपे चंद्रे सौम्यदृष्टिरहिते केवलं क्रूरैर्दृष्टे प्लीहपीडितः स्यात् एवं कामांगनाथे सप्तमनाथे लग्ननाथे वा चंद्रे केव
लं क्रूरदृष्टे प्लीहवान् स्यात पापग्रहैर्दृष्टः शनिश्चतुर्थश्चेन्नष्टदृष्टिः अंधः स्यात क्रूरग्रहैः निष्पीडिते दृष्टच्छायायोगेन

वाविकलीकृतेयद्वाविजितेलग्नेशेशनौ सौख्यायुक् सौख्यरहितः स्यात् लग्नगतेशनौप्युहीहवान् आनंदरहितश्च
स्यात् ॥ २५ ॥ यदाक्रूराः केंद्रगास्तदाजातः वपुषिशरीरे विकलः विकलांगःस्यात् पुष्पवंतौसूर्यचंद्रौकेंद्र
गौवातदाविकलांगः अत्रपुष्पवंतावित्युक्त्याचंद्रसूर्ययोरंकराशिस्थत्वंविवक्ष्यते चन्द्रस्यक्षीणत्वाद्योगोस्य
क्रूराःकेंद्रालयस्थावपुषिचविकलाः केंद्रगौपुष्पवंतौकिंवालग्नेप्रपश्येत्कविमिनतनयःश्रो
णिभागेंगहीनः ॥काव्यःपातालयायीसुरपतिगुरुणाक्वापियुक्तोर्कसूनुर्भौमोवारौहिणेयोभ
वतिहिविकलः श्रोणिभागेभुजेंग्रौ ॥२६ ॥ आयुःपुण्याधिनाथौयदिखलखचरात्तुर्यगौ
पापयुक्तौ जंघावैकल्यवान्स्यात्कुजशनिसाहितेसैंहिकेयेचसूर्ये ॥ द्रेष्यस्थेतद्वदेवंशानिरि
पुगृहपौरिःफयातौखलैश्चेदृष्टौतद्वत्तदानींरविविधुरविजावैरिरंध्रालयस्थाः ॥ २७ ॥
विकलइतिभावः लग्नस्थंशुक्रंशनिः पश्येत्तदाश्रोणिभागेकटितटेअंगहीनः शुक्रश्चतुर्थगः गुरुसहितःशनिर्भौमो
बुधोवायत्रकुत्रस्थितस्तदाकटितटेहस्तेचरणेवाविकलः स्यात ॥ २८ ॥ निधननवमेशौ क्रूराच्चतुर्थगौक्रूरयुतौजं

घावैकल्यवान् अनूरुः स्यात् राहौभौमशनियुतेषष्ठगेचकारात् भौमेशनियुतेसूर्येषष्ठगतेतद्वत्पंगुः स्यात् एवंश
निषष्ठभावेशौक्रूरदृष्टौव्ययस्थौ तद्वत्पंगुःस्यात् सूर्यविधुशनयः षष्ठाष्टमभावस्थाः तदानींतस्यपंचशाखेहस्ते
आर्तिःपीडास्यादित्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः ॥ २७ ॥ तदनुशुक्रयुतेदशमस्थेशनौक्लीबोनपुंसकःस्यात् शुक्राक्रांतराशेः

स्यादार्तिःपंचशाखेतदनुदशमगेसूर्यसूनौसिताढ्ये क्लीबः स्यात्सूर्यसूनौव्ययरिपुगृहगेशु
क्रतःक्लीबरूपः ॥ पश्येत्सूर्यालयस्थोमदनभवनगंभूमिसूनुंसुधांशुश्चार्कःकाणश्चकर्केयदि
शुभगृहपोमेषसिंहालिनक्रे ॥ २८ ॥

व्ययषष्ठगेशनौक्लीबरूपःरूपेणक्लीबसदृशःनतुक्लीबः सिंहराशिस्थश्चंद्रःसप्तमगंभौमंपश्येत्तदाकाणःस्यात् कर्कस्थः
सूर्यःसप्तमगंभौमंपश्येत्तदाकाणःउभययोगेऽपिकाणःस्यात् यदिनवमपःमेषसिंहवृश्चिकमकरेस्यादितिसंबंधः ॥ २८ ॥

सूर्यचंद्रौ ओजर्क्षेयुग्मराशौइत्याकृष्यान्वयः अन्योन्यंपरस्परंपश्यतः ओजराशिगः सूर्यः समराशिगंचंद्रंपश्य।ति
तादृशश्चंद्रश्चसूर्यंपश्यति अयमेकोयोगः तत्तनुजौशनिबुधौओजराशिगौअन्योन्यंपश्यतः द्वितीयोयोगः सम
राशिगंसूर्यं भौमः विषमराशिगइत्यर्थात्तासिद्धं भौ।मंचसूर्यः अन्योन्यंपश्यति इतितृतीयोयोगः लग्नचंद्रौविषम

अन्योन्यंपश्यतश्चेत्तरणिहिमकरौतत्तनूजौमिथोवा भूसूनुःपश्यतीनंसमभवनगतंत्वंगचं
द्रौयदौजे ॥ ओजर्क्षेयुग्मराशौहिमकरशशिजौभूसुतेने।क्षितौचेत्पुंराशौलग्नशुक्रौतदनुहिम
करः क्लीबयोगाःषडेते ॥:२९ ॥

राशिगौ भौमेन अर्थात्समराशिगेनदृष्टौ इतिचतुर्थोयोगः चंद्रबुधौक्रमेणविषमसमराशिगौभौमेनवीक्षितावि
तिपंचमोयोगः लग्नशुक्रौचंद्रश्च पुंराशौपुरुषग्रहराशिनवांशोस्थितावितिषष्ठोयोगः एतेषट्क्लीबयोगा ज्ञेयाः तदु
क्तंसारावल्याम् "अन्योन्यंरविचंद्रौविषमाविषमर्क्षगौनिरीक्षेते । इंदुजरविपुत्रौवातथैवनपुंसकंकुरुते १ वक्रोवि-

Indira Gandhi National Centre for the Arts

षमगतोर्कंसमगंचैवंपरस्परालोकात् । विषमर्क्षेलग्नेंदुसमराशिगतःकुजोविलोकयति २ शशिशशिजौसमविषमे भौमेननिरीक्षितौभवतः ओजनवांशकसंस्थालग्नेंदुसितास्तथैवोक्ताः" इति ॥ २९ ॥ भौमयुतेशुक्रेष्टमस्थेवातको पान्मुष्कवृद्धिः वृषणवृद्धिः स्यात् भौमराशिगतेभौमयुतेशुक्रेभूमिसंसर्गात् वातकोपजावृषणवृद्धिः स्यात् येषां

आयुःस्थानोपयातेधरणिसुतयुतेभार्गवेवातकोपात्काव्येभौमेनयुक्तेकुजभवनगतेभूमिजा मुष्कवृद्धिः ॥ भौमर्क्षेकाव्यचंद्रौसुरपतिगुरुणासूर्यजेनाथदृष्टौनूनंस्यान्मानवानांजनुषि कललजामुष्कवृद्धिर्नितांतम् ॥३०॥ क्रूरैर्दृष्टेविलग्नेसुविकृतरदनश्चापगोमेषसंज्ञेखलत्राटः पापलग्नेधनुषिगवितथालोकितेक्रूरखेटैः॥धर्मार्थांत्यात्मजस्थायदिखलखचराबंधभावपू रुषःस्यादेवंलग्नेक्रियेवाधनुषिगवितथारश्मिजंबंधनंनुः ॥ ३१ ॥

मानवानांजन्मसमयेभौमराशिस्थौशुक्रचंद्रौगुरुशनिदृष्टौ तेषांकललजाकललदोषजा वृषणवृद्धिः अतिशयिता स्यात् कललंशुक्रशोणितमिश्रीभावः ॥ ३० ॥ धनुषिवृषेमेषेवाविलग्नेक्रूरैर्दृष्टेविकृतदशनः दंतरोगीस्यात् पापलग्नेपापैर्युक्तंलग्नंपापलग्नंतस्मिन्नुयथाप्रागुक्तयोगेन सांकर्यंस्यात् तस्मात्क्रूरग्रहयुक्तेधनुषिवृषेवालग्नेक्रूरदृष्टे

खल्वाटःखलतिरोगीस्यात् नवमद्वितीयाद्वादशपञ्चमस्थाः क्रूराश्चेत्तदाबंधभाक्पुरुषःस्यात् एवंमेषेधनु
षिवृषेवालग्नेक्रूराक्रांते नुःपुरुषस्यरश्मिबंधनंस्यात् ॥ ३१ ॥ शुक्रेशनिराशिस्थेजातोमानवोविग्रहेशरीरेदुर्गंधिः
स्यात् षष्ठाधिपेमिथुनकन्यामकरगेतद्वद्विग्रहेदुर्गंधिः अथकाव्येशुक्रेबुधर्क्षेतेनबुधेनयुक्तेकेंद्रगेसतितद्वद्विग्रहेदु

दुर्गंधिर्दानवेज्येशनिभवनगतेमानवोविग्रहेस्याद्वेष्याधीशेबुधर्क्षेतदनुमकरगेतद्वदत्राथका
व्ये ॥ केंद्रस्थेतेनयुक्तस्यादथकविरविजौस्वीयहद्दायुतौचेत्तद्वच्चंद्रेऽजयातेतनुसदनगतेचा
ननेस्याद्विगंधः ॥ ३२ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

र्गंधिः अथशुक्रशनीस्वीयहद्दायुतौस्वात्रिंशांशगौचेत्तद्वद्विग्रहेदुर्गंधिःअत्रछंदोनुरोधात्रिंशांशोहद्दाशब्देनोपलक्षितः
मेषस्थेचंद्रेलग्नगतेमुखेदुर्गंधिःस्यात् ॥ ३२ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

अथयोगाद्दशां सुविचार्यैवकर्तव्यंइत्युपजातिकयाह ग्रहज्ञैर्ग्रहाणांदीप्तदीनादिज्ञानवद्भिः मानवानांजन्मनिशुभा
शुभफलंसुमत्याग्रहलग्नज्ञानसंस्कृतयाबुद्ध्याविचार्य।निश्चयेनवक्तव्यं तथोक्तमुत्पलेन "दशभेदंग्रहगणितंजातकम
वलोक्यनिरवशेषमपि। यः कथयतिशुभमशुभंतस्यनमिथ्याभवेद्वाणी।" तथाचप्रदर्शितंनीलकंठदैवज्ञैः"स्वोच्चेदीप्तः
समाख्यातोनीचेदीनःप्रकीर्तितः।मुदितोमित्रगेहस्थःस्वस्थश्चस्वगृहेग्रहः।शत्रोर्गृहेस्मृतःसुप्तोजितोन्यैश्चनिपीडितः

एवंग्रहाणांसदसत्फलानांयोगाद्ग्रहज्ञैरनुयोजनीयम् ॥ शुभाशुभंजन्मनिमानवानांफलंसुम
त्याप्रविचार्यनूनम् ॥ ३३ ॥ हृद्यैःपद्यैर्गुंफितेसूरितोषेलंकाराख्येजातकेमंजुलेस्मिन् ॥
योगाध्यायःश्रीगणेशेनवर्यैर्वृत्तैर्युक्तोरामरामैःप्रणीतः ॥ ३४ ॥ इतिजात० योगाध्या
यस्तृतीयः ॥ ३ ॥

नीचाभिमुखगोयस्तु ग्रहः खिन्नस्तु सस्मृतः।सुवीर्यः कथितःप्राज्ञैः स्वोच्चाभिमुखगोग्रहः।अधिवीर्योनिगदितःसुर
श्मिःशुभवर्गगः" ॥ ३३ ॥ अध्यायंसमापयतिरामरामैस्त्रयस्त्रिंशद्भिः ॥ ३४ ॥ इतिजातकालंकारटीकायांयोगा ॥३५॥
ध्यायस्तृतीयः ॥ ३ ॥ ॥ छ ॥

अथविषकन्यायोगाः अथत्रिभिः पद्यैर्विशेषतोविषकन्यायोगानाह आश्लेषायांकृत्तिकायांतथाशततारकासु नक्षत्रेषुरविशनिभौमवारेषुभद्रासंज्ञकेतिथौद्वितीयासप्तमीद्वादशीसंज्ञेतिथौयाकन्या जननामियात् जन्मप्राप्नुयात साविषाख्याविषकन्याभवति अथनक्षत्रवारतिथीनांप्रत्येकंक्रमेणयोयोगः यथा आश्लेषारविद्वितीया प्रथमो

भौजंगेकृत्तिकायांशतभिषजितथासूर्यमंदारवारे भद्रासंज्ञेतिथौयाकिलजननमियात्साकु मारीविषाख्या ॥ लग्नस्थौसौम्यखेटावशुभगगनगश्चैकआस्तेततोद्वौवैरिक्षेत्रानुयातौय दिजनुषितदासाकुमारीविषाख्या ॥ १ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

योगः कृत्तिकाशनिसप्तमी द्वितीयोयोगः शततारकाभौमद्वादशी तृतीयोयोगः एषुयोगेषुजाताकन्याविषाख्येत्य र्थः द्वौशुभग्रहौलग्नगौ एकः पापोदशमस्थः द्वौपापौशत्रुमास्थितौ यदि तत्रकन्याजायतेतदासाविषकन्याभवति १

अथक्रमेणापिनक्षत्रतिथिवारयोगानाह अथशनिवारेआश्लेषाद्वितीया तदनुकुजवारेशतनारकासप्तमीदिन
मणिदिवसेरविवारेविशाखाद्वादशी एषुयोगत्रयेषु यस्याः जन्म सा विषकन्याभवति यदिजन्मसमये भौमशनिसू

मंदाश्लेषाद्वितीयायदितदनुकुजेसप्तमीवारुणर्क्षेद्वादश्यांचद्विदैवंदिनमणिदिवसेयज्जनिः सा
विषाख्या ॥ धर्मस्थोभूमिसूनुस्तनुसदनगतःसूर्यसूनुस्तदानींमार्तंडःसूनुयातोयदिजनि
समयेसाकुमारीविषाख्या ॥ २ ॥ लग्नादिंदोः शुभोवायदिमदनपतिर्द्यूनयायीविषाख्यादो
षंचैवानपत्यंतदनुचनियतहंतिवैधव्यदोषम् ॥ इत्थंज्ञेयंग्रहज्ञैःसुमतिभिरखिलंयोगजातंग्र
हाणामार्यैरार्यानुमत्यामतमिहगदितंजातकेजातकानाम् ॥ ३ ॥ ॥ ७ ॥

र्याः क्रमेणनवमलग्नपञ्चमस्थास्तदाकुमारसाविषकन्याभवति ॥ २ ॥ अथविषाख्यभंगमाह लग्नाच्चंद्राद्वा मद
नपतिःसप्तमपतिः शुभग्रहोवाद्यूनयायीसप्तमस्थः विषाख्यदोषंतत्प्रयुक्तंअनपत्यंसंतानराहित्वं वैधव्यदोषंच

हंतिनाशयति एवमुक्तप्रकारेणइहास्मिन्जातकेआर्यानुमत्यादैवज्ञसभ्यानुमतेन जातकानांगदितंआखिलंयोग जातंज्ञेयं ग्रहाणांस्वभावविशेषाभिज्ञैरेवेदंयोगजातंप्रवक्तुंक्षममितिभावः ॥ ३ ॥ अध्यायंसमापयति हृद्यैरित्या

हृद्यैःपद्यैर्गुंफितेसूरितोषेलंकाराख्येजातकेमंजुलेस्मिन् ॥ कन्याध्यायः श्रीगणेशेनवर्यैर्वृत्तैर्युक्तोवह्निसंख्यैर्विषाख्यः ॥ ४॥ इतिश्रीजातकालंकारेविषकन्याध्यायश्चतुर्थः

आयुर्मूलंजन्मिनांजीवनंचह्याजीवानांनिर्जराणांसुधेव ॥एवंप्राहुःपूर्वमाचार्यवर्यास्तस्मादायुर्दायमेनंप्रवक्ष्ये ॥ १ ॥ लग्नाधीशोतिवीर्योयदिशुभविहगैरीक्षितःकेंन्द्रयातैर्दद्यादायुःसुदीर्घंगुणगणसहितंश्रीयुतंमानवानाम् ॥सौम्याःकेंद्रालयस्थाजनुषिचरजनीनायकेस्वीयतुंगेवीर्याढ्येलग्ननाथेवपुषिचशरदांषष्टिरायुर्नराणाम् ॥ २ ॥

दिना ॥ ४॥ इति श्रीजातकालंकारटीकायांविषकन्याध्यायश्चतुर्थः ॥४ ॥ अथायुर्दायाध्यायः॥ १ ॥ लग्नाधीशोलग्नस्वामी केंद्रयातैः लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थैः शुभग्रहैर्दृष्टः अतिवीर्यः अधिकतरबलस्तदा जातानांमान

जा०लं० ानांपुनःसुदीर्घमायुर्दद्यात्सौम्याः बुधगुरुशुक्राः स्वक्षेत्रस्थाः चंद्रेस्वोच्चगेबलवतिलग्नेशेसतिजातानांनराणांष टी०
॥३७॥ ष्टिरायुर्वर्षाणांषष्टिरायुःस्यात् ॥ २ ॥ लग्नाचंद्राद्वासौम्याः पूर्णचंद्रबुधगुरुशुक्राः केंद्रस्थास्तत्रापिगुरौलग्नगे

सौम्याः केंद्रालयस्थावपुषिसुरगुरौलग्नतोवासुधांशोरायुर्युक्तंनदृष्टंनचगगनगतैःसप्ततिर्वत्स
राणाम् ॥ यातामूलत्रिकोणेशुभगगनचराः स्वीयतुंगेसुरेज्येलग्नाधीशेतिवीर्येगगनवसुसमा
तुल्यमायुर्नराणाम् ॥ ३ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ तत्रदशमस्थैः क्रूरैर्दृष्टंयुक्तं

यदि नभवति तदावत्सराणांसप्ततिरायुः स्यात् शुभग्रहाः मूलत्रिकोणस्थाः गुरौस्वोच्चगेलग्नेशेबहुबलेसतिनराणां ॥३७॥
गगनवसुसंख्यं अशीतिवर्षोपलक्षितम् आयुः स्यात् एतेषुयोगेषुगुरुगणयुक्तमिति अनुषंजनीयम् ॥ ३ ॥ ॥ छ ॥

सौम्येबुधेतिबलेकेंद्रस्थेसतिअष्टमपदंखेटहीनंयदितदा वर्षाणांत्रिंशदायुःस्यात निधनंसौम्येक्षितंचेत् गगनहिमक
रैर्दशभिःसंयुतः त्रिंशद्वर्षाणांचत्वारिंशदायुःस्यात अथगुरौस्वराशौस्वद्रेष्काणेसतिमुनिनयनमितंसप्तविंशद्वर्षा

सौम्येकेंद्रेतिदीर्घेयदिनिधनपदंखेटहीनंसमाःस्युस्त्रिंशत्सौम्येक्षितंचेद्गगनहिमकरैः संयुतो
थोस्वभेचेत्॥ स्वत्र्यंशेचामरेज्येमुनिनयनमितंस्वर्क्षगोलग्नगोवाचंद्रोद्यूनेशुभश्चेद्गगनरस
मितंकोणगाःसौम्यखेटाः ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

णिआयुःस्यात चंद्रःस्वर्क्षगोलग्नगोवासप्तमेशुभग्रहश्चेत्तदागगनरसमितंषष्टिवर्षमितमायुःस्यात शुभग्रहाः पंच
मनवमस्थाःकर्कटेलग्नेसुरेज्योयदिभवतितदाखाष्टतुल्यंअशीतिवर्षतुल्यमायुःस्यादित्यग्रिमश्लोकेनान्वयः ॥ ४ ॥

अष्टमेशोनवमेभावेलग्नेशेक्रूरदृष्टेअष्टमगतेअब्धिहस्ताश्चतुर्विंशतिरायुःस्यात्   लग्नाष्टमेशौअष्टमस्थौयादितदा सप्त
विंशतिवर्षाण्यायुः क्रूरसंयुतः गुरुः चंद्रदृष्टोलग्नेयदि अन्यः कश्चिद्ग्रहः अष्टमस्थः तदाद्विपक्षा द्वाविंशतिरा
युःस्यात् ॥५॥ लग्नचंद्रौक्रूरग्रहयोगरहितौलग्नेगुरौअष्टमंग्रहरहितंकेंद्रेशुभग्रहेयदि तदा खशैलाः सप्ततिः शुक्र

कीटेलग्नेसुरेज्योयदिभवतितदाखाष्टतुल्यंलयेशोधर्मेगश्चांगनाथेनिधनभवनगेक्रूरदृष्टेब्धिह
स्ताः ॥ लग्नाधीशाष्टनाथौलयभवनगतौसप्तविंशाद्विलग्नेक्रूरेज्यौचंद्रदृष्टौयदिनिधनगतः
कश्चनास्तेद्विपक्षाः ॥ ५ ॥ लग्नेन्दूक्रूरहीनौवपुषिसुरगुरौरंध्रभंखेटहीनंकेंद्रेसौम्येखशैलाः
सितविबुधगुरूस्याच्छतंकेंद्रगौचेत् ॥ वागीशकर्कलग्नेशतमिहभृगुजेकेंद्रगेथार्कसूनौध
र्मांगस्थेसुधांशौव्ययनवमगतेहायनानांशतंस्यात् ॥ ६ ॥

बृहस्पतीकेंद्रगौचेत् शतंवर्षाणि   गुरौकर्कलग्नेभृगुजेकेंद्रगेचशतंवर्षाणि एतेविशिष्टयोगाइत्यर्थः योगस्यवैशिष्ट्यं
यशःसंपत्सूचकमितिभावः अथशनौनवमगेलग्नस्थेवाचंद्रेव्ययनवमगतेवर्षाणांशतमायुःस्यात् ॥ ६ ॥

क्रूरग्रहाः पंचमकेंद्राष्टमनवमस्थाः नोभवेयुः धनुर्मीनेलग्नेकेंद्रेशुक्रेगुरौवा नवमाष्टमंच शुभग्रहावलोकितंयादितदा शतंवर्षाण्यायुः स्यात् लग्नाच्चंद्राच्चग्रहाः अष्टमस्थाः नस्युः शुक्रगुरूबलवंतौ तदा पूर्णायुः व्योमार्कवर्षायुः

धीकेंद्रायुर्नवस्थायदिखलखचरानोगुरोर्भेविलग्नेकेंद्रेकाव्येगुरौवाशुभमपिनिधनंसौम्यदृ
ष्टंशतंस्यात् ॥ लग्नादिंदोर्नखेटायदिनिधनगतावीर्यभाजौसितेज्यौपूर्णायुःस्वीयराशौशु
भगगनचराःषष्टिरंगोच्चगेब्जे ॥ ७॥ कोदंडांत्यार्धमंगंयादिसकलखगाःस्वोच्चगाज्ञेजिनांशे
गोस्थेपूर्णंचकेन्द्रेसुरपतिभृगुजौलाभगेब्जेपरायुः ॥ शुक्रेमीनेतनुस्थेनिधनगृहगतेसौम्य
दृष्टेसुधांशौजीवेकेंद्रेशतंस्यादथतनुगृहपेछिद्रगेपुष्करेब्जे ॥ ८ ॥

स्यात् शुभग्रहाः स्वराशिस्थाः वृषेलग्नेवा चंद्रेसतिवर्षाणांषष्टिरायुः स्यात् ॥ ७ ॥ कोदंडांत्यस्यार्धलग्नेधनु लंग्नद्वितीयहोरायांबुधेजिनांशैर्वृषस्थेअन्येसर्वेग्रहाः स्वोच्चगाः तदा पूर्णमायुः स्यात् गुरुशुक्रौकेंद्रे लाभगे

Indira Gandhi National Centre for the Arts

 चंद्रे परायुः पूर्णायुः शुक्रेमीनलग्नगेसौम्यग्रहदृष्टेचंद्रे अष्टमस्थे गुरौकेंद्रेसतिवर्षाणांशतमायुः स्यात् अथवा
 तनुगृहपेइत्यग्रिमश्लोकेनान्वयः ॥ ८ ॥ लग्नपेऽष्टमस्थेचंद्रेदशमस्थेगुरौबलवति अन्येग्रहाः नवमभवनगाः
तदा शतायुः कर्केलग्नेचंद्रजीवौतृतीयषष्ठैकादशेशुभग्रहयुक्तौ शुक्रबुधौचकेंद्रेयदितदापि शतायुः शतायुरितिदेह

वागीशेवीर्ययुक्तेनवमभवनगाः सर्वखेटाःशतायुःकर्केऽगेजीवचंद्रौसहजरिपुभवेसत्कविज्ञौ
चकेंद्रे ॥ केंद्रेसूर्यारमंदागुरुनवलवगावाक्पतौलग्नयातेव्यष्टस्थानेषुशेषाःशरगजतुलितं
स्यान्नराणांतदायुः ॥ ९ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

लीदीपकन्यायेनोभयत्रान्वेति रविभौमशनयः गुरुनवमांशस्थाः केंद्रेस्युः लग्नस्थेगुरौ शेषाः अष्टमरहितभाव
स्थाः तदा नराणां शरगजतुलितं पंचाशीतिवर्षमितमायुः स्यात् ॥ ९ ॥

शुभग्रहनवांशस्थाःक्रूराः उपचयस्थाः त्रिषट्दशमायस्थाःकातराः भीरवः युद्धेपराजिताइतियावत् शुभग्रहाः कंटकस्थाःकेंद्रस्थाः तदा व्योमार्कसंख्यंविंशदधिकंशतंवर्षाणि आयुः स्यात् परायुर्योगेषु शनिकुजौअष्टम स्थौचेत्तदानोपरायुः परायुर्नभवतीत्यर्थः लग्नेशगुरू केंद्रस्थौ क्रूरास्त्रिकोणाष्टमकेंद्रवर्जिताश्चेत्तदापूर्णायुः स्यात्

क्रूराः सौम्यांशयाताउपचयगृहगाःकातराः कंटकस्थाःसौम्याव्योमार्कसंख्यंयदितनुपकु
जौरंध्रगौनोपरायुः ॥ केंद्रेलग्नेशजीवौनवसुतनिधनेकंटकेनोखलाख्याःसंपूर्णंपापखेटाय
दिगुरुजलगाजीवभावेचसौम्याः ॥ १० ॥

क्रूरग्रहाःगुरुजलगाःनवमचतुर्थगाः शुभाःजीवनवांशस्थाः यद्वा समराशिनवांशस्थाः संतःव्ययधनगृहगाःशुभाः पूर्णश्चंद्रः लग्नस्थः इहयोगेजातानांशतंवर्षाण्यायुः कथंभूतम् इंदिरामंदिरंसंपदासहितमिति अग्रिमश्लोकपूर्वार्धेन संबंधः ॥ १० ॥ ॥ छ ॥

शुभग्रहयुक्तेलग्नेशेलग्नेअन्यग्रहैर्नदृष्टेऽष्टमेशेऽष्टमगतेसतिवर्षाणांविंशतिरायुःस्यात् अष्टमेशेलग्नेशेचकेंद्रस्थेबल
रहितेचसतित्रिंशद्वर्षाण्यायुःस्यात् ॥ ११ ॥ चंद्रेआपोक्लिमस्थेतृतीयषष्ठनवमद्वादशगतेतत्पतौलग्नेशेआपोक्लि
मस्थेउभयेनिर्बलेक्रूरदृष्टेचसतिदंतैस्तुल्यंद्वात्रिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् क्रूरग्रहयोरंतरेलग्नगोर्कश्चेत्तदाऽब्जात्रिसंख्यं

युग्मर्क्षांशंगतावाव्ययधनगृहगाश्चेच्छुभाः शीतभानुःसंपूर्णोलग्नयायीशतमिहजानिनामिंदि
रामंदिरंस्यात् ॥ लग्नेशेसौम्ययुक्तेवपुषिचलयपेरंध्रगेनान्यदृष्टेविंशत्केंद्रेलयेशेबलवि
युजितथालग्नपेत्रिंशदायुः॥ ११ ॥ इंदावापोक्लिमस्थेतदनुतनुपतौनिर्बलेपापदृष्टेदंतैस्तु
ल्यंततोर्कःखलखगविवरेलग्नगोब्जत्रिसंख्यम् ॥रिःफेकेंद्रेसुरेज्येगुरुरिपुसहजेस्यात्सपापे
गनाथेरामाब्दंकर्कलग्नेकुजतुहिनकरौकेंद्रेरंध्रंग्रहोनम् ॥ १२ ॥

एकत्रिंशद्वर्षाण्यायुः गुरौद्वादशेकेंद्रेवासपापेलग्ननाथेनवमषष्ठतृतीयेसतिरामाब्दंत्रीणिवर्षाण्यायुः कर्कलग्नेचंद्र
भौमौ केंद्राणि अष्टमभवनंचग्रहरहितंयदितदारामाब्दंस्यादितिअग्रिमस्थेनान्वयः ॥ १२ ॥ ॥ ७ ॥

अष्टमेशे लग्नगते अष्टमभवनं शुभग्रहरहितं खवेदाश्चत्वारिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् मकरस्थौ शनिरवी तृतीयषष्ठगौ अ
ष्टमेशे केंद्रगे पारावाराब्धिसंख्यं चतुश्चत्वारिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् तदनु शुभग्रहाः सद्धवर्क्षे शुभग्रहनवांशे राशौ वा

रामाब्दं स्याद्व्ययेशे वपुषि च निधनं सौम्यहीनं खवेदा लग्नेशो रंध्रयातो वपुषि निधनपः स्यान्नृणां
बाणसंख्यम् ॥ नक्रे तिग्मांशुमंदौ सहजरिपुगतौ कंटके रंध्रनाथे पारावाराब्धिसंख्यं तदनु शुभ
खगाः सद्धवर्क्षे त्रखाग्निः ॥ १३ ॥ क्रूरैर्दृष्टे ऽंगनाथे यदि शुभविहगा वीर्यवंतः सुधांशौ संस्थे सौ
म्ये गणे चेद्गुणमुनितुलितं रंध्रगैर्मध्यमायुः ॥ स्याच्चंद्राद्दह्निपापैरथ तपनसुते द्व्यंगलग्ने हियाते
रिःफेशे रंध्रनाथे यदि बलरहिते कंकपत्राक्षिसंख्यम् ॥ १४ ॥

ऽत्रात्रिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् ॥ १३ ॥ लग्नेशे क्रूरदृष्टे शुभग्रहाः बलिनः चंद्रे शुभवर्गगे कापि भावे स्थिते सति गुणमु
नितुलितं त्रिसप्ततिवर्षतुल्यमायुः स्यात् चंद्रादष्टमगैः पापैः दिवाजन्मनि मध्यमायुः स्यात् अथ शनौ द्व्यंगे द्विस्व

भावसंज्ञकलग्नेस्थितेद्वादशभावनाथे अष्टमनाथेचबलहीनेसति कंकपत्राक्षिसंख्यं पंचविंशातिवर्षाण्यायुः स्यात्

॥ १४ ॥ सूर्येकर्कलग्ने क्रूरयुतेचंद्रे दशमगे गुरौकेंद्रस्थे शरविशिखमितं पंचपंचाशद्वर्षमितमायुः स्यात् बुधेदशमे

चतुर्थगेवा चंद्रेव्ययेऽष्टमेलग्नेवा शुक्रगुरूएकराशिगौक्कापिस्थितौचेत्तदा व्योमबाणैः समंपंचाशद्वर्षमितमायुः स्यात्

कर्कँगेसप्तसप्तौखलविहगयुतेपुष्करस्थेद्विजेशेकेंद्रेयातेसुरेज्येशराविशिखमितंपुष्करेनीरगे

वा॥सौम्येपीयूषभानौव्ययनिधनगतेदेहगेवाकवीज्यावेकर्क्षेव्योमबाणैर्व्ययारिपुनिधनेल

ग्ननाथाब्ध्यचंद्रे॥ १५ ॥ शन्यंशेलग्ननाथेभुजगशरामितंस्यादथोसौम्यखेटारंध्रोनादेहना

थोव्ययारिपुनिधनेपापयुक्षाष्टिरायुः ॥ राशीशोलग्ननाथोदिनमणि अहितोमृत्युगोवाक्प

तिश्चेन्नोकेंद्रेषष्टिरायुर्वपुषिदिनपतिःशत्रुभौमान्वितश्चेत् ॥ १६ ॥

लग्नेशयुक्तेचंद्रेद्वादशषष्ठाष्टमेलग्नेशे शन्यंशेशानिनवांशगे भुजगशरमितंअष्टपंचाशन्मितमायुः स्यादित्यग्रिमश्लोके

नान्वयः ॥ १५ ॥ शुभग्रहाः अष्टमव्यतिरिक्तभावस्थाः लग्नेशःपापयुक्तः त्रिकस्थस्तदाषाष्टिवर्षाण्यायुःस्यात्

सूर्यसहितश्चंद्राशीशः लग्नेशश्चमृत्युगः गुरुःकेंद्रगोनचेत्षष्टिवर्षाण्यायुः स्यात् निजशत्रुभौमाभ्यांयुक्तःसूर्यो
लग्ने गुरौबलहीनेचंद्रेव्ययपंचमस्थे खशैलाः सप्ततिवर्षाण्यायुः स्यादित्यग्रिमश्लोकेनान्वयः ॥१६॥ सर्वैःग्रहैः
क्रूरराशिस्थैः शुभैः शुभगृहगतैः लग्नपतौसबलेपरायुः स्यात् सुतभवनगतैः सर्वैर्ग्रहैः नराणां षष्टिवर्षाण्यायुः

वागीशेहीनवीर्येव्ययतनुजगतेयामिनीशेखशैलाधर्मेसर्वैःपरायुःखलखगलवगैः केंद्रया-
तैरशीतिः ॥ क्रूरैःक्रूरर्क्षयातैःशुभभवनगतैःसौम्यखेटैःसवीर्यैर्लग्नेशेस्यात्परायुःसुतभवन-
गतैः षष्टिरायुर्नराणाम् ॥१७॥ सारंगस्यांत्यभागेयदिवपुषिगतेचाद्यभागेचकेंद्रे सौम्यैः
खेटैः शतंस्याद्वसुसहजसुखेस्याच्चिरायुःसमस्तैः ॥ लग्नात्प्रालेयभानोर्निधनमधनपोरिः
फकेंद्रेष्टविंशत्केंद्रेसौम्यग्रहोनेयदिमृतिभवनेकश्चिदास्तेखरामाः ॥ १८ ॥

स्यात् ॥ १७॥ धनुर्धरराश्यंत्यनवांशेलग्नगे शुभैः प्रथमनवांशस्थैः केंद्रगैर्वर्षाणांशतमायुः स्यात् तृतीयचतुर्था
ष्टमस्थैः सर्वैश्चिरायुः स्यात् लग्नाचंद्राच्चअष्टमेशेव्ययकेंद्रस्थेअष्टाविंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् केंद्रेशुभग्रहरहिते

अष्टमस्थश्चेत्कश्चिद्ग्रहस्तदाखरामात्त्रिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् ॥ १८ ॥ चंद्रेक्षीणेसतिक्रूरग्रहोऽष्टमस्थः मृत्यु भावेशः केंद्रस्थः लग्नेशो निर्बलस्तदाखाश्वितुल्यंविंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् शुभग्रहैः आपोक्लिमगतैः

क्षीणेप्रालेयभानौयदिखलखचरौमृत्युगोमृत्युनाथःकेंद्रस्थोलग्ननाथोनिजबलरहितःखा श्वितुल्यंतदायुः ॥ सौम्यैरापोक्लिमस्थैर्दिनमणिजविधूवैरिरंध्रालयस्थौतुल्यंकामांकुशैः स्यादथधनमृतिगौरिःफगौपापखेटौ ॥ १९ ॥ हीनौस्वभानुनावायदिहिममहसाव्योमने त्रप्रमाणंकेंद्रस्थौसूर्यमंदौयदिवपुषिकुजःपुष्पबाणांकुशंस्यात् ॥ शुक्रेज्यावंगयातौतनय भवनगौभौमपापावनायुर्जन्मेशः सार्कलग्नेखलशुभसहितश्चेक्षितःस्यादनायुः ॥ २० ॥

शनिचंद्रौषष्ठाष्टमस्थौ तदाकामांकुशैर्नखैस्तुल्यंविंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् अथेत्यग्रिमश्लोकेनान्वयः ॥ १९ ॥ अथराहुचंद्ररहितौक्रूरग्रहौद्वितीयाष्टद्वादशगौ तदाव्योमनेत्रप्रमाणंविंशतिसंख्यमायुः सूर्यशनी केंद्रगौ कुजो लग्नगस्तदापुष्पबाणांकुशं विंशद्वर्षाण्यायुः स्यात शुक्रगुरूलग्नस्थौ भौमपापौ पंचमस्थौ तदा अनायुः

Indira Gandhi National Centre for the Arts

अल्पायुःस्यात् कर्कयुक्तोलग्नेशः जन्मराशिसंस्थितः अन्यैर्युतः दृष्टश्चेत्तदाऽनायुः अल्पायुःस्यात् ॥ २० ॥
जातकशास्त्रसमुद्रोत्तीर्णैः समस्तजातकशास्त्रज्ञादिभिरित्यर्थः पूर्वं यद्योगजमायुः प्रोक्तंप्रणीतंतस्मात्पूर्वोक्तात्

यत्संप्रोक्तंयोगजंपूर्वमायुर्होरापारावारपारंगमज्ञैः ॥ तस्मादायुःसारभूतंयदेतत्पुण्याचा
रश्लोकभाजांनराणाम् ॥२१॥ बलाबलविवेकेनपुष्करालयशालिनाम् ॥ सुमनोभिरिदंदे
श्यमायुर्धर्मादिशालिनाम् ॥ २२ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

सारभूतंदृष्टांशभूतं आयुर्यदेतदुक्तं तत्पुण्याचारश्लोकभाजां सदाचारोपलक्षितधर्मयशोयुक्तानां नारणांघटतइत्य
ध्याहारः ॥ २१॥ अथादेशाविधिरनुष्टुब्वृत्तेनाह बलाबलविवेकेनेति पुष्करालयशालिनां सूर्यादिग्रहाणांबला
बलविचारेणसुमनोभिरिदमायुः कथनीयं धर्मादिशालिनांभवति पापकर्मिणांनभववीति अर्थात्सिद्धम्॥ २२॥

अध्यायंसमाप्यति हृद्यैःपद्यैरिति ॥ २३ ॥ इति श्रीजातकालंकारटीकायांपंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ अथलग्ने
शधनेशादीनांव्यत्ययात्फलान्याह लग्नेशेधनगे धनेशेलग्नगे सति जातोधनवान्बुद्ध्याचारप्रवीणःबुद्ध्याचारे

हृद्यैःपद्यैर्गुंफितेसूरितोषेलंकाराख्येजातकेमंजुलेस्मिन् ॥ आयुर्दायःश्रीगणेशेनवर्यैर्वृत्तै
र्युक्तोबाहुपक्षैः प्रणीतः ॥२३॥इतिश्रीजातकालंकारेपंचमोऽध्यायः ॥५ ॥लग्नाधीशेर्थगे
चेद्धनभवनपतौलग्नयातेर्थवान्स्याद्बुद्ध्याचारप्रवीणः परमसुकृतकृत्सारभृद्भोगशीलः ॥
भ्रातृस्थानेंगनाथेसहजभवनपेलग्नयातेल्पशक्तिः सद्बंधूराजपूज्यःकुलजनसुखदोमातृपक्षे
णयुक्तः ॥१॥ ॥छ॥

णचनिपुणःउत्कृष्टपुण्यकृत्बलवान् भोगैकशलिश्चस्यात् लग्नेशेसहजेसहजेशेलग्नस्थेअल्पवीर्यः प्रशस्तबंधुयु
क्तः कुलजातानां सुखदःमातृपक्षेणसाहितश्चस्यात् ॥ १ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

चतुर्थेलग्नेशे लग्नगेचतुर्थेशे जातः क्षमायुक्तः ताताज्ञाराजकार्यप्रगुणमतियुतः पितुराज्ञायांराजकार्येचऋजुम
तिःसन्प्रशस्तोगुरुर्यस्य यद्वासतोगुरुः स्वकीयपक्षेचस्थितः स्यात् पंचमेशेलग्नेलग्नेशेपंचमस्थेसतिनरःप्रशस्तम
नाःविद्ययाभूषितःस्वकुलेविख्यातोज्ञानवान्सदसद्वस्तुज्ञःमानेअभिमानेसक्तः ॥ २ ॥ षष्ठेशेलग्नगे तदनुलग्नेशे

तुर्येशेलग्नयातेतदनुतनुपतौतुर्यगेस्यात्क्षमावान्ताताज्ञाराजकार्यप्रगुणमतियुतः सद्गुरुः
स्वीयपक्षः ॥ लग्नस्थेसूनुनाथेतनुजपदगतेलग्ननाथेमनस्वीविद्यालंकारयुक्तोनिजकुलवि
दितोज्ञानवान्मानसक्तः ॥ २ ॥ षष्ठेशेलग्नयातेतदनुतनुपतौषष्ठगेव्याधिहीनोनित्यंद्रो
हादिसक्तोवपुषिसबलवान्द्रव्यवान्संग्रहीस्यात् ॥ मूर्तीशेकामयातेमदनसदनपेमूर्तिगे
तातसेवीलोलस्त्रांतोंगनायांभवतिहिमनुजःसेवकःशालकस्य ॥ ३ ॥

षष्ठगे सतिनित्यंरोगरहितः अतएवशरीरेबलवान्द्रोहादौसक्तः आदिशब्देनपरानिष्टकरणादिज्ञेयं संग्रहपरःअतो
द्रव्यवान्स्यात् लग्नेशेसप्तमस्थे सप्तमेशेलग्नस्थे सतितदामनुजः पितृभक्तःस्त्रीविषयेचंचलमनाःशालकस्यभार्या

भ्रातुःकार्यकरःस्यात् ॥ ३ ॥ लग्नेशेऽष्टमगेऽष्टमशेलग्नगे व्यतव्यवहारेनिपुणः विक्रमवान्चौर्यादिसहितः आदि शब्देनवंचनासुनिपुणःराजतोलोकतोवा निधनपदंमरणमाप्नुयात् लग्नेशेनवमस्थे नवमेशेलग्नस्थे मतिविदेशवासी नितांतंधर्मेरतः देवाराधनेगुरुसेवायांचतत्परः राजसत्कारभाजनंस्यात् ॥ ४ ॥ लग्नेशेकर्मस्थे कर्मनाथेलग्नगे भू

अंगेशेरंध्रयातेनिधनगृहपतावंगगेद्यूतबुद्धिः शूरश्चौर्यादिसक्तोनिधनपदमियाद्भूपतेर्लोकतो वा॥ देहाधीशेशुभस्थेशुभभवनपतौदेहसंस्थेविदेशीधर्मासक्तोनितांतंसुरगुरुभजनेतत्परो राजमान्यः॥४॥ कर्मस्थेलग्ननाथेगगनभवनपेलग्नगेभूपतिः स्यात्ख्यातोलाभेचरूपेगुरु भजनरतोलोलुपोद्रव्यनाथः ॥ लाभेशेलग्नयातेतनुभवनपतौलाभसंस्थेसुकर्मादीर्घायुः क्षोणिनाथःशुभविभवयुतःकोविदोमानवः स्यात् ॥ ५ ॥

पालः लाभेनतद्वत्सुरूपेणचविख्यातः गुरुसेवायांप्रीतिमान् लोलुपः चंचलचित्तःद्रव्याणांस्वामीचस्यात् लाभे शेलग्नस्थे लग्नेशेलाभस्थे शोभनकर्मा दीर्घायुःक्षोणीनाथोराजाशुभविभवयुतःकोविदोधीरश्चमानवःस्यात्॥ ५॥

लग्नेशेरिःफयातेव्ययनाथेलग्नगेसतिसर्वशत्रुःसर्वेषांजनानां सर्वेशत्रवोयस्येतिवा यतोनिरंतरं बुद्ध्याहीनः बुद्धि रहितः कृपणतरमतिः अतिशयवित्तहीनबुद्धिः अतश्चद्रव्यनाशीविलोलः निर्विचारीशीघ्रकारीचस्यात् इ त्थमुक्तप्रकारेणजातकजन्मसमयेतातादिकानामपिखेचराणांयोगात्फलंहोरागमज्ञैर्वक्तव्यम् अयमर्थः जातक

लग्नेशे रिःफयातेव्ययसदनपतौलग्नगेसर्वशत्रुर्बुद्ध्याहीनोनितांतंकृपणतरमतिर्द्रव्यनाशी
विलोलः ॥ इत्थंतातादिकानामपिजनुषितथाखेचराणांहियोगाद्वाच्यंहोरागमज्ञैस्तदनुत
नुपयुग्भार्गवेराजपूज्यः ॥ ६ ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

स्यजन्मलग्नाद्दशमंभवनंतातगृहंतदेवलग्नंप्रकल्प्यतदग्रिमान्क्रमेणधनादिभावान्परिकल्प्य तत्रलग्नभावेशयो र्व्यत्ययस्थितिमवलोक्य'लग्नाधीशेर्थगेचेद्धनभवनपतौ लग्नयातेर्थवान्स्याद्'इत्यादिना उक्तोदाहरणेनतातादी नाम् अर्थवत्त्वादिफलंहोराशास्त्रज्ञैर्वाच्यम् अथमंगलाय शुभफलादेशंसमापयति तदनुतनुपयुक्भार्गवेलग्नेशयु

क्तेशुकेत्रिकव्यतिरिक्तभावगइतिशेषात्तत्रजातोराजपूज्योभवति राजपूज्यशब्देनवांछितपदार्थानांसौख्यंध्व
न्यते ॥ ६ ॥ एवमुक्तप्रकारेणमयागणेशेनस्वबुद्ध्याउदारंसारानिरूपणंमनोज्ञंपदपदार्थरुचिरंसुफलप्रबोधंस्फुटफल
जनकंदैवज्ञानांप्रमोदायअनंतेशमितैर्दशाधिकशतप्रमितैर्वृत्तैः श्रीजातकालंकरणंनिबद्धंविरचितम् ॥ ७ ॥ अथ
स्वरचितग्रंथस्यकविमनोरुचिरत्वंप्रार्थ्यते मेममजातकोक्तिः भवतांपूज्यानांकवीनां अतिसरलेमानसेनिर्मलामरा

एवंस्वमत्यासुफलप्रबोधंश्रीजातकालंकरणंमनोज्ञम् ॥ वृत्तैरनंतेशमितैर्निबद्धंमयामुदेदै
वविदामुदारम् ॥ ७ ॥ पुष्करालयवशागुणसाराजातकोक्तिरमलेवमराला ॥ संस्कृताविह
रतांभवतांमेमानसेऽतिसरलेसुकवीनाम् ॥ ८ ॥

लाहंसीवविहरतां कथंभूताजातकोक्तिः पुष्करालयवशात्पुष्करमाकाशस्तदेवालयोयेषांतेपुष्करालयाः ग्रहाः ते
षांवशाधीनाशुभाशुभसूचकग्रहोपयोज्याइत्यर्थः हंसीपक्षेपुष्करंजलंतस्यालयोमानसं तद्वशात्तद्वर्तिनीत्यर्थः गु
णसाराजातकगुणानांसारोपदेशोअर्थोयस्यांसा हंसीजलेगुणसाराहितगुणादैर्घ्ययुक्ता 'राजहंसास्तुतेचंचुचरणैर्लो

हितैः सिता' इति अभिधानात् अमला शुद्धा दोषरहिता इत्यर्थः हंसीपक्षेऽमला निर्मलेत्यर्थः संस्कृता मनोज्ञा दिवाक्यप रिष्कृता हंसीपक्षे निसर्गरुचिरा इत्यर्थः ॥८॥ अथ शालिन्या अध्यायं समापयति हृद्यैः पद्यैरिति स्पष्टार्थः ॥९ ॥ इति जातकालंकारटीकायां षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ अथ विशिष्टं स्ववंशं संख्यापयन् ग्रंथसमाप्तौ देशकालविशेषं प्र

हृद्यैः पद्यैर्गुंफिते सूरितोषे लंकाराख्ये जातके मंजुलेऽस्मिन् ॥ भावाध्यायः श्रीगणेशेन वर्यैर्वृत्तै र्युक्तोऽष्टाभिरेष प्रणीतः ॥ ९ ॥ इति जातकालंकारे षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ अभूदवनिमंडले गणकमंडलाखंडलः श्रुतिस्मृतिविहारभूर्विबुधमंडलीमंडनम् ॥ प्रचंडगुणगुर्जराधिपसभा प्रभातप्रभाकवींद्रकुलभूषणं जगति काह्नजीकोविदः ॥ १ ॥

ख्यापयति त्रिभिः पृथ्वीशार्दूलविक्रीडितैर्वृत्तैः अवनिमंडले भारद्वाजकुले नाम्ना काह्नजीकोविदः पंडितः अभूत स कीदृशः जगति लोके मंडलज्योतिर्विद्देवाचार्यः "स्युरुत्तरपदे व्याघ्रपुंगवर्षभकुंजराः । सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः" इत्यभिधानात श्रुतिस्मृतिविहारभूः प्रत्यहं श्रुतिस्मृतिप्रतिपादनद्वारा तासां विहारभूमिः विबु

धमंडलीमंडनपंडितशोभादायकइत्यर्थः प्रचंडगुणगुर्जराधिपसभाप्रभातप्रभाप्रचंडारिपुविजयशालिनोगुणाः सं
धिविग्रहादयोयस्यसंगुर्जराधिपःगुर्जरदेशाधिपः तस्यसभायाः प्रभातप्रभेव प्रभाप्रकाशकइत्यर्थः कवींद्रकुलभूष
णं कविश्रेष्ठसंदोहस्यप्रभावहम् ॥ १ ॥ तस्मात्काह्नजीकोविदात्परमंउत्कृष्टंसुतानांत्रयंबभूव तेषुज्यायान् ज्ये

भारद्वाजकुलेबभूवपरमंतस्मात्सुतानांत्रयंज्यायांस्तेष्वभवद्ग्रहज्ञतिलकः श्रीसूर्यदासः
सुधीः ॥ श्रीमान्सर्वकलानिधिस्तदनुजोगोपालनामाभवच्छ्रीमद्दैवविदांवरस्तदनुजः
श्रीरामकृष्णोभवत् ॥ २ ॥

ष्ठःग्रहज्ञतिलकःगणकश्रेष्ठःसुधीः श्रीसूर्यदासः अभवत्तदनुजःततःपश्चाज्जातः श्रीमान्वेदवित्सर्वकलानिधिः
सर्वकलाकुशलः गोपालनामा अभवत् तदनुजःश्रीमतांदैवज्ञानांचश्रेष्ठःश्रीरामकृष्णोभवत् ॥ २ ॥ ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

तत्रगोपालसूनुः गणेशः मार्गणरामसायकधरासंख्येशाकेपंचात्रिंशदधिकपंचदशमितेशाकेनभस्येभाद्रपदमासेब्रह्म पुरेसूर्यपुरेइदंसुजातकंशोभनंजातकंश्रीशिवाख्यविदः प्रमोदाय चक्रेकृतवान् कथंभूतोगणेशः शिवाध्यापकः शिवोअध्यापक उपाध्यायोयस्य छंदोलंकृत्यादिवित् छंदांसिमात्रावर्णभेदभिन्नानिवृत्तानि अलंकृतयः उपमा

शाकेमार्गणरामसायकधरा १५३५ संख्येनभस्येतथामासेब्रह्मपुरेसुजातकमिदंचक्रे
गणेशः सुधीः ॥ छंदोलंकृतिकाव्यनाटककलाभिज्ञः शिवाध्यापकस्तत्रश्रीशिवविन्मुदे
गणितभूर्गोपालसूनुः स्वयम् ॥३॥ येपठिष्यंतिदैवज्ञास्तेषामायुःसुखेशिवम् ॥ भूयात्कै
रवकुंदाभासुकीर्तिः सर्वतोदिशम् ॥ ४ ॥

द्यलंकाराः काव्यानि गद्यादिभेदेनद्विविधानि नाटकानि संस्कृतप्राकृतभाषानिबद्धानिकलाश्चित्रकर्माद्याः गणितभूर्गणिताश्रयः सिद्धांतविदित्यर्थः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥

अध्यायंपूरयति हृद्यैःपद्यैरितिस्पष्टार्थः ॥ ५ ॥ श्रीमच्छुक्लकुलेमहीयसियशःशुक्लीकृतेजातके आसीत्कृ ष्णदयाभरप्रमुदितःकृष्णोजयाद्यःकृती ॥ तत्पुत्रेणविभावितातिरुचिरासज्जातकालंकृतिश्रीरेषाहरभानुना म

हृद्यैःपद्यैर्गुंफितेसूरितोषेलंकाराख्येजातकेमंजुलेस्मिन् ॥ वंशाऽध्यायः श्रीगणेशेनवृत्तै र्युक्तोवेदैः शैलसंख्यः प्रणीतः ॥ ८ ॥

इति श्रीगणेशविरचितजातकालंकारेसप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ७ ॥

तिमतां मोदायभूयाच्चिरम् ॥ १ ॥ इति श्रीमच्छुक्लोपनामकहरभानुभाविताजातकालंकारटीका समाप्ता ॥

॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ शुभंभवतु ॥ ॥ श्रीवेङ्कटेश्वरार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥ छ ॥

इदं पुस्तकं मुम्बय्यां श्रीकृष्णदासात्मज
क्षेमराजेन स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वर"
(स्टीम्) यंत्रालये मुद्रितम्।

संवत् १९६६, शके १८३१.

IGNCA RAR
R-178
ACC. No.

॥ इति सटीक–जातकालंकारः समाप्तः ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts